

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM

**SLOVENSKÝ JAZYK
A SLOVENSKÁ LITERATÚRA**

(Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia)

PRÍLOHA ISCED 2

Posúdila a schválila ÚPK pre slovenský jazyk a slovenskú literatúru pre základné a stredné školy s vyučovacím jazykom maďarským

Bratislava 2008

CHARAKTERISTIKA UČEBNÉHO PREDMETU SLOVENSKÝ JAZYK A SLOVENSKÁ LITERATÚRA NA 2. STUPNI ZŠ S VYUČOVACÍM JAZYKOM MAĎARSKÝM

Učebný predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra sa zaraďuje medzi špecifické učebné predmety na 2. stupni základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským. Slovenský jazyk je štátnym jazykom v Slovenskej republike a súčasne dorozumievacím jazykom občanov maďarskej národnosti v styku s národmi a národnosťami na území SR, preto spoločenskou požiadavkou je jeho aktívne zvládnutie, nie je však materinským jazykom žiakov ani vyučovacím jazykom školy. Vzhľadom na to, že genealogicky a typologicky je zásadne odlišný od materinského jazyka žiakov a sociálne prostredie väčšiny žiakov druhého stupňa ZŠ je prevažne maďarské, špecifikácia cieľov, výber a štruktúracia učebného obsahu a modelovanie procesu v učebných osnovách, učebniciach a metodických príručkách pre učiteľov sa riadia princípmi vyučovania cudzích jazykov. V učebnom procese sa používajú metódy a učebné techniky vyučovania - osvojovania cudzích jazykov. Poňatie učebného predmetu, učebný obsah a vyučovacie metódy sú založené na princípoch komunikatívnosti, postupného rozvíjania vedomostí, zručností a návykov, veku primeranosti a postupne narastajúcej náročnosti v súčinnosti s princípmi humanity, vzájomnej tolerancie a demokracie, plne rešpektujúc individuálne schopnosti, sociálne a jazykové prostredie žiakov.

Proces osvojovania slovenského jazyka na 2. stupni základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským sa člení na dve etapy: na etapu s mierne pokročilou a pokročilou úrovňou ovládania slovenského jazyka (5. – 6. ročník, čiastočne 7. – 8. ročník ZŠ) a na etapu s pokročilou a vyššou úrovňou ovládania slovenského jazyka (7. - 9. ročník ZŠ). Toto členenie akceptuje rozdielne vývinové charakteristiky žiakov 5. - 9. ročníka ZŠ, ako aj skutočnosť, že úroveň ovládania slovenského jazyka žiakov po absolvovaní 4. ročníka ZŠ sa odlišuje podľa jazykového prostredia žiakov a školy, podľa úrovne vyjadrovacích schopností žiakov vo svojom materinskom jazyku, ako aj podľa ich vrodených jazykových schopností a psychických osobitostí.

CIELE A ÚLOHY VYUČOVANIA SLOVENSKÉHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATÚRY NA 2. STUPNI ZŠ S VYUČOVACÍM JAZYKOM MAĎARSKÝM

Ciele

Hlavným výchovno-vzdelávacím cieľom vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry na 2. stupni ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským je – v nadväznosti na vedomosti, zručnosti a návyky žiakov z maďarského jazyka a literatúry a na základné komunikačné zručnosti žiakov zo slovenského jazyka, získané na 1. stupni ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským – získať komunikatívnu kompetenciu potrebnú na aktívne používanie slovenského jazyka v bežných sociálnych situáciách a kompetenciu aktívneho čitateľa veku a jazykovým zručnostiam primeranej slovenskej literatúry. Základnou a kľúčovou cieľovou kompetenciou je komunikácia v slovenskom jazyku, t.j. schopnosť po slovensky vyjadriť a interpretovať svoje myšlienky, pocity a informácie ústne a písomne a zapájať sa do komunikácie v rozličných sociálnych kontextoch.

Plnenie vytýčeného výchovno-vzdelávacieho cieľa sa dosahuje

- rozvíjaním komunikačných schopností žiakov v štyroch základných formách rečovej činnosti: v počúvaní s porozumením, hovorení, čítaní a písaní, ako aj vo vedľajších formách komunikácie: vo výslovnosti a pravopise,
- rozvíjaním vedomostí, zručností a návykov žiakov, formovaním ich postojov, cibrením ich jazykového citu a formovaním ich estetického vkusu,
- vhodnou motiváciou učebnej činnosti žiakov pri osvojovaní slovenského jazyka a spoznávaní slovenskej reči a kultúry, vedením žiakov k úcte k slovenskému jazyku a k slovenskej kultúre,
- utváraním a rozvíjaním jazykovej, sociolingvistickej, sociokultúrnej, strategickej, textovej a multikultúrnej subkompetencie žiakov,
- cieľavedomým plánovaním jazyka osvojovania, ktorým má byť jazykový štandard postupne rozširovaný o receptívne osvojovanie jazyka literárnych diel, populárno-náučnej literatúry a odbornej terminológie ostatných učebných predmetov, používanej v bežnej komunikácii.

Kompetencie

Všeobecné kompetencie

Komunikačná kompetencia s nasledujúcimi subkompetenciami:

- jazyková kompetencia – ovládanie náležitej slovnej zásoby a gramatických štruktúr s dôrazom na syntaktické štruktúry a tvorbu správnych viet, schopnosť využívania týchto schopností v procese komunikácie,
- sociolingvistická kompetencia – schopnosť rečového stvárňovania prejavu s prihliadaním na miesto a vzťah účastníkov komunikácie, na ich rečové zámery a roly, schopnosť sa im prispôbiť,
- textová kompetencia – schopnosť tvoriť rozličné texty na základe poznatkov o štruktúre a jazykovej forme ústnych a písomných textov, získaných pomocou modelových textov,
- strategická kompetencia – schopnosť prekonať ťažkosti pri pochopení a vyjadrovaní, schopnosť pochopiť základnú myšlienku, resp. výraz nahradiť opisom, synonymami a pod.,
- sociokultúrna kompetencia - poznať vybrané a použité jazykové prostriedky v danom prostredí, spoločenské zvyky a očakávania, ovládať rečovú etiketu, ako aj mimojazykové prostriedky komunikácie (mimika, gestá, vzdialenosť medzi

účastníkmi komunikácie, kontakt zrakom a pod.) a schopnosť využívať tieto poznatky,

- interkultúrna/multikultúrna kompetencia – schopnosť pochopiť správanie sa ľudí rozličného kultúrneho pôvodu, schopnosť realizovať vlastné presvedčenie, vieru, hodnoty a kultúrne zvyky; schopnosť pochopiť iných ľudí, nadviazať s nimi vzťahy;

Kognitívna kompetencia:

- schopnosť samostatne získavať poznatky a informácie, orientovať sa v nich, používať slovníky, pracovať s faktami, pojмами a s ich vzťahmi; schopnosť získavať vedomosti a využívať ich v praxi,
- schopnosť analógie, zovšeobecnenia, porovnávania, analýzy a syntézy; pamäťové schopnosti,
- schopnosť uvedomeného a efektívneho učenia sa slovenského jazyka,
- schopnosť riešiť problémové úlohy a situácie.

Sociálna kompetencia:

- schopnosť nadviazať sociálne kontakty a upravovať si vzťahy k iným,
- zodpovednosť, sebaúcta, sebadôvera, vytrvalosť, sústredenosť, pevná vôľa, schopnosť sústrediť sa, schopnosť koordinácie vlastnej samostatnej činnosti, činností vo dvojiciach, skupinách a vo väčších kolektívoch,
- schopnosť riešiť intrapersonálne a interpersonálne problémy, schopnosť prežívania, rozvíjania seba samého, vysporiadať sa s vlastnými nedostatkami, schopnosť asertívneho správania, schopnosť pracovať v kolektíve a v skupine;
- schopnosť osvojiť si a preberať postoje, schopnosť rozoznať sociálne hodnoty, argumentovať pre všeľudské hodnoty a etické normy (napríklad láska, pravda, humanita, krása, dobro, mier, tolerancia, láska k vlasti);
- schopnosť získavať kultúrne a multikultúrne vzdelanie, postoje, vzťahy a správanie, schopnosť vážiť si prejav kultúry a spoločenských mravov, ako aj schopnosť vážiť si literatúru, umenie, hudbu a ďalšie formy tvorivých prejavov slovenského národa.

Predmetové kompetencie:

Základné komunikačné kompetencie

Počúvanie s porozumením

- Pochopiť rečový zámer partnera (učiteľa, spolužiakov, rovesníkov a dospelých s materinským jazykom slovenským) v bežných sociálnych situáciách 10 - 15-ročných žiakov.
- Porozumieť podstatu autentických slovenských rozhovorov a kratších súvislých prejavov (napríklad rozprávanie o zážitkoch, informácie o knihách, filmoch, návody a jednoduché recepty), v ktorých hovoriaci hovoria kultivovanou hovorovou slovenčinou v prirodzenom tempe.
- Porozumieť kratšie správy v rozhlase a televízii (napríklad predpoveď počasia, krátke informácie, správy, oznamy).
- Globálne porozumieť súvislé texty a adaptované literárne ukážky v rozsahu 4 - 5 minút s menším počtom (5 - 6) neznámych slov, prednášané učiteľom, inou známou alebo neznámou osobou, resp. vypočuté zo zvukovej nahrávky.
- Po príprave pochopiť podstatu kratších neadaptovaných literárnych ukážok prednášané učiteľom, inou známou osobou, resp. vypočuté v rozhlase alebo televízii.
- Globálne porozumieť kratšie televízne inscenácie a filmy určené pre deti a mládež.

Ústny prejav

- Poznať a tvoriť ústne formy spoločenského styku.

- Reprodukovať vypočuté a prečítané texty.
- Stručne zhrnúť dejovú podstatu filmového alebo divadelného predstavenia.
- Zapať, rozvíjať a ukončiť rozhovor v bežných sociálnych situáciách.
- Zapájať sa do rozhovoru týkajúceho sa osobného a školského života a záujmovej oblasti, v rozhovoroch vyjadriť vlastné myšlienky, mienku, postoje, názory a city, vysvetliť, resp. zdôvodniť svoje názory a stanovisko a presvedčiť partnera.
- Podávať a získavať informácie, vyjadriť záujem o niečo a želanie.
- Riešiť veku primerané štandardné sociálne situácie:
v meste/v mieste bydliska, na pošte a v poštovom novinovom stánku, na stanici, v dopravnom prostriedku, v obchode, v obchodnom dome, v zdravotníckom zariadení, v kultúrnom a športovom zariadení, v zariadeniach služieb pre obyvateľstvo, v stravovacom zariadení.
- Tvoriť zážitkovo-dejové prejavy a dramatizovať texty.
- Opísať svoj denný režim, rodinu; život v rodine, činnosť (záujmovú činnosť, športovú alebo spoločenskú hru), jednoduchý pracovný postup, opísať a hodnotiť osobu, predmety, budovu, miestnosť, miesto, prírodu, prírodné javy.
- Charakterizovať hrdinu filmového alebo divadelného predstavenia, prečítanej knihy, literárnej ukážky, hodnotiť jeho správanie a činy, charakterizovať známou osobu.
- Poskytnúť informácie o zemepisných resp. prírodných, historických a kultúrnych, zaujímavostiach bydliska, blízkeho okolia a o významnejších reáliách Slovenskej republiky.
- V súlade s tematickým zameraním rozvoja rečových zručností sprostredkovať v slovenskom jazyku poznatky všeobecno-záujmového charakteru získané v maďarskom jazyku (v iných učebných predmetoch, z populárno-náučnej literatúry, z rozhlasu, televízie).
- Komentovať výpoveď osoby hovoriacej po maďarsky osobe hovoriacej po slovensky.
- Vyjadriť
súhlas, nesúhlas, porozumenie, neporozumenie, úmysel, ochotu, neochotu, pochybnosť, istotu, neistotu, záujem, nezáujem, vďaku, pochvalu, uznanie, odmietnutie;
duševné pocity a náladu: radosť, žiaľ, obavu, obdiv, prekvapenie, súcit, spokojnosť, nespokojnosť, nadšenie, ľútosť, sklamanie, sympatiu, antipatiu, hnev, zlosť, pohoršenie; vyjadriť, že sa voľačo páči, nepáči, chutí, nechutí;
vôľu a výzvu: prosbu, radu, inštrukciu, pokyn, príkaz, zákaz, povolenie, potrebu, želanie, návrh na uskutočnenie voľačoho;
logické vzťahy a súvislosti: nutnosť, nevyhnutnosť, možnosť, nemožnosť, podmienenosť, príčinu – dôsledok, cieľ – príčinu, plynulosť a ukončenosť, miesto, smerovanie, smery.

Čítanie

- Schopnosť v náležitom tempe a so správnou výslovnosťou, intonáciou a prízvukom čítať texty.
- Schopnosť nahlas čítať písané hovorové texty, informačné texty, náučné texty, administratívne texty, adaptovanú beletriu a populárno-náučné texty.
- Schopnosť čítať s porozumením: rozumieť čítanému textu, vzťahom a súvislostiam v nich, vedieť rozlíšiť podstatné od menej podstatného a urobiť závery.
- Schopnosť kriticky čítať texty: schopnosť vnímať problémy, zbadať chyby, protirečenia v textoch, schopnosť zaujať stanovisko k prečítanému textu (súhlas, nesúhlas ...).

- Schopnosť čítať kreatívne: schopnosť riešiť problémy v texte, čítanie komentovať vyjadrením prekvapenia, súhlasu, nesúhlasu, emócií pri čítaní.
- Schopnosť estetického čítania: schopnosť zistiť, prečo je text pekný, interpretovať estetické hodnoty textu, schopnosť výrazne čítať a predčítať texty.
- Schopnosť študijného, selektívneho, informatívneho a rýchleho čítania.
- Schopnosť orientácie v rozličných slovníkoch, príručkách a lexikónoch.
- Texty členiť na menšie významové celky a vyjadriť obsahovú podstatu jednotlivých tematických celkov.
- Pracovať s rozličnými slovníkmi a príručkami.

Písomný prejav

- Schopnosť utvoriť písomné formy spoločenského styku (blahoželanie, pozdrav, pozvanie, poďakovanie, súkromný list, SMS, e-mailovú správu), oznámenie, správu, objednávku, radu a pokyny.
- Vyplniť rôzne tlačivá: sprievodku na balík, podací lístok, peňažnú poukážku, zloženu, dotazník, prihlášku, preukaz (na vlak, na autobus), legitimáciu (do knižnice) a pod., súvisiace s osobnými skúsenosťami žiaka.
- Schopnosť napísať stručný obsah vypočutého alebo prečítaného textu.
- Schopnosť napísať rozprávanie, opis s rozprávaním, opis činnosti, pracovného postupu.
- Schopnosť pripraviť písomné informácie o prečítanej knihe, vyjadriť v nich vlastné názory, hodnotenie a odporúčanie so zdôvodnením.
- Schopnosť opísať udalosti a zážitky, ktoré žiak zažil osobne, resp. bol ich priamym účastníkom, ktoré videl alebo čítal alebo počul o nich.
- Opísať mesto/dedinu, miesto, budovu, prírodu, rastlinstvo a živočíchy; v opisoch vyjadriť vlastné názory a hodnotenie.
- Schopnosť písomne charakterizovať známu osobu, literárneho alebo filmového hrdinu.
- Schopnosť členiť písomné prejavy na úvod, jadro a záver.
- Vedieť zostaviť osnovu k textom učebnice a k prečítaným literárnym ukážkam.
- Schopnosť robiť si poznámky pri počúvaní a čítaní.
- Zručnosť používať prekladový slovník a príručku slovenského pravopisu pri písaní.
- Schopnosť aplikovať osvojené základné pravidlá slovenského pravopisu súvisiace s osvojovaním slovnej zásoby a gramatiky pri tvorbe písomného prejavu a pri písaní na diktát.

Základné jazykové kompetencie

- Porozumieť a tvoriť z obsahovej a jazykovej stránky správne vety.
- Schopnosť aktívne využívať osvojené jazykové prostriedky v ústnej a písomnej komunikácii.
- Schopnosť porozumieť lexikálne jednotky určené na receptívne osvojovanie pri počúvaní s porozumením a čítaní.
- Schopnosť spájať vety do súvislých celkov.
- Poznať základné odlišnosti medzi slovenským a maďarským jazykom vo výslovnosti, pravopise a v gramatickej štruktúre a tieto poznatky tvorivo aplikovať pri tvorbe ústnych a písomných prejavov.
- Činnosti na lexikálne a gramatické stvárňovanie gramatických javov.
- Činnosti na vonkajšie stvárňovanie gramatických javov: výslovnosť, dynamika, rytmus, melódia a pod.

- Operatívne činnosti: pozorovanie, vyzdvihnutie, analýza, syntéza, porovnávanie, zovšeobecňovanie, systematizácia, substitúcia a rozličné transformácie (opytovacie, záporné, zlučovacie, vypúšťajúce, decentrické, koncentrické, aktívne a pasívne).

Základné literárne kompetencie

- Vedieť plynule nahlas a potichu čítať s porozumením literárne texty.
- Výrazne čítať vyznačené časti prozaických diel a básní.
- Samostatne čítať veku a jazykovým zručnostiam primerané ukážky zo slovenskej literatúry.
- Schopnosť reprodukovať obsah prečítaných literárnych ukážok, resp. ucelených literárnych diel.
- Schopnosť vyrozprávať príbehy a zážitky súvisiace s prečítanými literárnymi ukážkami a dielami.
- Vedieť rozlíšiť ľudovú slovesnosť a umelú literatúru, literárne druhy a žánre.
- Poznať základné umelecké jazykové prostriedky literárneho diela, vysvetliť ich vlastnými slovami a používať pri reprodukcii a vyrozprávaní zážitkov.
- Charakterizovať ľudské vzťahy, osudy a postavy v literárnych ukážkach, hodnotiť ich činy, zaujať stanovisko.
- Schopnosť využívať poznatky a zručností získané na hodinách maďarskej literatúry pri práci so slovenským literárnym textom.

OBSAH UČEBNÉHO PREDMETU

Charakteristika učebného predmetu

Obsah učebného predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra vytvárajú tieto zložky:

- komunikácia a sloh,
- jazyková komunikácia,
- literárna komunikácia.

Zložka **komunikácia a sloh** je dominantnou zložkou učebného predmetu, lebo komunikácia je cieľom, obsahom aj prostriedkom osvojovania slovenského jazyka. Zahrňuje počúvanie s porozumením, čítanie a tvorbu ústnych a písomných prejavov. Jej úlohou je rozvíjať

- schopnosť dorozumievať sa v štandardných rečových situáciách spojených so školským, rodinným a spoločenským životom žiakov;
- schopnosť porozumieť sluchom a zrakom vnímané texty a schopnosť ich interpretovať formou ústnej a písomnej reprodukcie;
- čitateľské zručnosti: techniku čítania, plynulé hlasné čítanie, čítanie s porozumením, predčítanie, výrazné čítanie, ako aj študijné, selektívne, informatívne, rýchle a kritické čítanie textov rozličného žánru;
- schopnosť zapájať sa do rozhovorov, začať a ukončiť rozhovory a tvoriť súvislé ústne a písomné texty;
- schopnosť sebavzdelávania rozvíjaním zručnosti používať rozličné slovníky a príručky, a rozvíjaním schopnosti samostatného individuálneho čítania.

Jazyková komunikácia na 2. stupni ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským je zameraná na získavanie kompetencie správne po slovensky sa vyjadrovať ústne a písomne zo stránky vhodného výberu slovnej zásoby a zo stránky gramatickej správnosti. Jej obsah tvorí osvojovanie a praktické využívanie jazykových prostriedkov – lexikálnych jednotiek a gramatických javov – potrebných na komunikáciu v priebehu ústnej a písomnej komunikácie. Gramatika vo vyučovaní učebného predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra je didakticky usporiadaným výberom gramatických javov – vrátane suprasegmentálnych prvkov jazyka – potrebných na korektnú ústnu a písomnú komunikáciu a poučení o ich funkcii a využívaní, resp. výcvik v ich praktickej aplikácii v priebehu ústnej a písomnej komunikácie.

Zložky komunikácia a sloh a jazyková komunikácia sa vo vyučovaní neoddeľujú, spolu vytvárajú integrovaný blok komunikácie, ktorého hlavnými piliermi sú tematické okruhy, pojmové okruhy a rečové/komunikačné zámery. Na ne nadväzujú jazykové prostriedky.

Literárna komunikácia zahrňuje čítanie a interpretáciu slovenských literárnych textov, literárnu komunikáciu na základe analýzy literárnych textov; oboznamovanie sa s vybranými predstaviteľmi slovenskej literatúry a s ich vybranými dielami.

Pri výbere a štruktúrovaní učebného obsahu zložky literárna komunikácia sa uplatňuje princíp komunikatívneho prístupu. Ťažiskom učebného obsahu v nižších ročníkoch 2. stupňa ZŠ (v 5., 6. a 7. ročníku) je spoznávanie komunikatívnych prvkov v literárnych ukážkach, pozorovanie a estetické vnímanie umeleckého textu, analýza textov z aspektu komunikácie (reprodukcia obsahu literárneho textu, dramatizácia, hodnotenie, neskoršie charakteristika postáv), osvojovanie hodnotiaceho postoja k literárnym ukážkam, utváranie návykov potrebných na čítanie slovenskej poézie a prózy. V ďalšej etape výučby sa obsah rozširuje a prehľbuje tým, že zahrňuje aj najvýznamnejších predstaviteľov slovenskej literatúry, reprezentovaných vekovo a z hľadiska jazykovej náročnosti primeranými literárnymi

ukážkami počnúc štúrovským obdobím po súčasnosť. Analýza textu sa rozširuje o charakteristiku postáv, prostredia, kompozíciu a jazykové osobitosti umeleckého textu.

Didaktická štruktúra obsahu zložky literárna komunikácia v nižších ročníkoch 2. stupňa ZŠ je žánrovo-tematická, vo vyšších ročníkoch chronologická so žánrovým vnútorným usporiadaním učebného obsahu.

Obsah jednotlivých zložiek učebného predmetu sa diferencuje podľa jazykovej úrovne a individuálneho pokroku žiakov v slovenskom jazyku.

Obsah zložky komunikácia a sloh

- Vnímanie a porozumenie ústneho prejavu (počúvanie s porozumením).
- Správna výslovnosť, artikulácia, tempo, rytmus a dynamika.
- Tvorba dialógov a súvislých ústnych prejavov.
- Písomná tvorba textov.
- Technika čítania, plynulé hlasné čítanie, výrazné čítanie, predčítanie.
- Tiché čítanie s porozumením; študijné, selektívne, informatívne, rýchle a kritické čítanie.
- Sebavzdelávanie: práca so slovníkmi, s príručkami, samostatné individuálne čítanie.

Prehľad tematických celkov

Rečové zámery:

Nadviazanie kontaktu s osobami hovoriacimi po slovensky

- Pozdravy, oslovenia, lúčenie sa, blahoželania.
- Zoznamovanie sa, predstavovanie sa, predstavovanie iných.
- Informovanie sa o telesnom a duševnom stave.
- Prosba, želanie, poďakovanie.
- Pozvanie niekoho (na návštevu, do kina, do divadla), akceptovanie alebo zdvorilé odmietnutie pozvánky.
- Ospravedlnenie a reagovanie na ospravedlnenie.
- Vyjadrenie pochopenia, záujmu a sústrasti.

Oznámenie a vyjadrenie stanoviska

- Získavanie informácií a informovanie iných.
- Požiadanie o radu a poskytnutie rady.
- Vyjadrenie ochoty, neochoty.
- Vyjadrenie istoty, neistoty, pochybnosti.
- Vyjadrenie vlastnej mienky, názoru, postoja, zámeru, úmyslu, cieľa.
- Vyjadrenie, že sa niečo páči alebo nepáči, že komunikujúca osoba niekoho alebo niečo má – nemá rada.
- Vyjadrenie uznania, vďaky a pochvaly.
- Vyjadrenie súhlasu, nesúhlasu; zhody – nezhody s niekým alebo niečím, porozumenia – neporozumenia.
- Zaujatie stanoviska k niečomu.
- Zdôvodnenie mienky, názoru, stanoviska.

Vyjadrenie vôle

- Pýtať sa na niečo, požiadanie o zopakovanie výpovede.
- Slušné vyjadrenie prosby, želania, potreby, požiadavky, objednávky.
- Pokyny, inštrukcie, odporúčania.
- Návrhy, podnety.
- Ponuky.
- Presviedčanie, nahováranie, odhováranie.

- Upozornenie, príkaz, zákaz.
- Výzva, požiadanie o pomoc.

Vyjadrenie duševných pocitov a nálady

- Vyjadrenie radosti, žiaľu, ľúlosti, obdivu, prekvapenia, sympatie, antipatie, nádeje, hnevu, spokojnosti, nespokojnosti, obavy, nadšenia, sklamaní, zlosti, pohoršenia.

Opis voľakoho alebo voľačoho

- Opis ľudí podľa ich vnútorných a vonkajších vlastností.
- Opis predmetov a vecí podľa ich veľkosti, formy a funkcie.
- Opis problému.
- Opis činností, dejov, prírodných javov.

Pojmové okruhy

- Vyjadrenie jestvovania (je sú).
- Vyjadrenie vlastníctva (mať voľakoho/voľačo, koho/čo - či, čia, čie je kto/čo).
- Vyjadrenie priestorových vzťahov: smer, smerovanie, poloha, situácia, diaľka, vzdialenosť, miera, veľkosť, hmotnosť, objem.
- Vyjadrenie časových vzťahov: dĺžka, trvanie, určitý čas, približný čas, termín, postupnosť dejov a udalostí; formy odkazovania na prítomnosť, minulosť a budúcnosť; rýchlosť, častosť (často, nikdy, vždy atď.); plynulosť, prechod, zmena.
- Vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: počet, množstvo, miera, stupne.
- Vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: postava, tvar, forma, rozloha, kvalita zraku, sluchu, farba, výška, vek, hmota/látka/materiál, iné základné kvality.
- Vyjadrenie presvedčenia, informovanosti, poznania, ovládania niečoho.
- Vyjadrenie logických vzťahov: priradenosť, podradenosť, protiklady, zápor, podmienenosť, príčina – dôsledok, cieľ - príčina.
- Vyjadrenie potreby, nutnosti, nevyhnutnosti, možnosti, závislosti, vôle, úmyslu, zámeru.
- Jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie: foneticko-fonologické, prozodické; zámena, príslovky, častice, spojky, slovesá, oslovenie, opakovanie, synonymá a odkazy na vyjadrenie smerovania dopredu a dozadu; mimika, gestá.

Žánre ústnych a písomných prejavov

- Ústne a písomné formy spoločenského styku.
- Zážitkovo-dejové prejavy: reprodukcia, rozprávanie, dramatizácia, opis s rozprávaním.
- Hodnotiace prejavy: jednoduchá charakteristika, opis.
- Administratívne prejavy: vyplňanie poštových tlačív a jednoduchých dotazníkov, preukazov (žiacky, čitateľský preukaz ...), zostavovanie programu, zoznamu účastníkov; prihláška, jednoduchá objednávka, životopis.
- Náučné prejavy: osnova, tvorba jednoduchých opisov (pracovnej činnosti, pracovného postupu, pokusu, laboratórneho cvičenia ...), stručné poznatky z iných vyučovacích predmetov súvisiacich s tematickým zameraním rozvoja komunikačných schopností.

Tematické zameranie rozvoja komunikačných schopností

- Rodina.
- Škola.
- Bývanie.
- Zdravie.
- Obchod a služby.
- Cestovanie, doprava.
- Človek v spoločnosti, sociálne kontakty žiakov.
- Zamestnanie a voľba povolania.

- Voľný čas, šport.
- Príroda.
- Svet kultúry a umenia.
- Svet techniky a vedy.
- Naša vlasť.

Obsah zložky jazyková komunikácia

- Obohacovanie slovnej zásoby a praktická aplikácia osvojených lexikálnych jednotiek, poučenie o používaní rozličných slovníkov spojené s praktickým výcvikom.
- Poučenie o lexikálnych, foneticko-fonologických, morfológických a syntaktických jazykových prostriedkoch potrebných na správnu ústnu a písomnú komunikáciu, s dôrazom na odlišnosti medzi maďarským a slovenským jazykom; výcvik v ich praktickej aplikácii v ústnych a písomných prejavoch.
- Poučenie o grafickom stvárňovaní písomného prejavu s praktickým nácvikom aplikácie získaných poznatkov.

Prehľad tematických celkov

Lexikológia

Slovná zásoba

- Osvojovanie a aktívne používanie lexikálnych jednotiek (približne 2000 slov, slovných spojení, ustálených fráz rečovej etikety, ustálených slovných spojení a neúplných vetných konštrukcií), súvisiacich s tematickým zameraním rozvoja komunikatívnych schopností.
- Osvojovanie približne 1000 lexikálnych jednotiek určených na receptívne osvojenie, potrebných na porozumenie textov pri počúvaní s porozumením a čítaní.

Poučenie o slovnej zásobe

- Slová podľa významu.
- Frazeologické jednotky.
- Viacslovné názvy, odborné názvoslovie.
- Práca so slovníkmi, príručkami a lexikónmi.
- Tvorenie slov odvodzovaním a skladaním.

Zvuková a grafická stránka komunikácie

- Slovo, slabika, hláska.
- Hlásoková a grafická sústava slovenského jazyka. Abeceda. Odlišné hlásky a písmená v maďarskom a slovenskom jazyku. Výslovnosť a pravopis slovenských samohlások a dvojhlások. Významotvorná funkcia dĺžky samohlások.
- Pravidlo o rytmickom krátení.
- Slovenské spoluhlásky, výslovnosť a písanie odlišných spoluhlások v maďarskom a slovenskom jazyku.
- Písanie i/y v koreni slova, v slovotvorných a ohýbacích príponách.
- Znelé a neznelé spoluhlásky. Spodobovanie a splývanie spoluhlások v prúde reči – odlišnosti od maďarského jazyka.
- Písanie veľkých začiatkových písmen – s dôrazom na odlišnosti od maďarského jazyka.
- Prozodické vlastnosti reči: prízvuk, dôraz, pauza, tempo, dynamika.
- Písanie interpunkčných znamienok.

Morfológia

- Slovné druhy – odlišné slovné druhy v maďarskom a slovenskom jazyku a slovné druhy typické iba pre slovenský jazyk; ohybné a neohybné slovné druhy, gramatické kategórie.

- Lexikálny význam, delenie a skloňovanie podstatných mien, prídavných mien, zámen a čísloviek. Odlišnosti od maďarského jazyka. Funkcia zámen v textovej kohézii.
- Stupňovanie prídavných mien.
- Gramatická zhoda v slovenskom jazyku.
- Pravopis podstatných mien, prídavných mien, zámen a čísloviek.
- Lexikálny význam, časovanie a pravopis sloviess. Odlišnosti od maďarského jazyka.
- Lexikálny význam, delenie a stupňovanie prísloviess. Funkcia prísloviess v textovej kohézii.
- Neohybné slovné druhy: predložky, spojky, citoslovciess a častice. Predložkové väzby – odlišný gramatický jav v slovenskom jazyku. Tvorba predložkových väziess. Tvorba slovných spojení a súvetí pomocou spojok. Využívanie častíc a citosloviess na vyjadrenie pocitov, vôle, osobného stanoviska a postojov.

Syntax

- Druhy viet podľa zámeru hovoriaceho. Intonácia a interpunkcia na konci viet.
- Poučenie o vetnej modalite (melódia, modálne slovesá, modálne častice).
- Spájanie slov vo vete.
- Jednočlenné a dvočlenné vety. Hlavné a vedľajšie vetné členy – odlišnosti od maďarského jazyka (gramatická zhoda podmetu a prísudku, viacnásobného podmetu s prísudkom, priamy a nepriamy predmet, zhodný a nezgodný prívlastok).
- Slovosled vo vete – odlišnosti od maďarského jazyka.
- Interpunkcia v jednoduchej vete.
- Jednoduchá veta a súvetie.
- Priraďovanie a podradovanie v súvetí – odlišnosti od maďarského jazyka.
- Priama a nepriama reč. Interpunkcia priamej reči.
- Slovosled slov vo vedľajšej vete.

Obsah zložky literárna komunikácia

- Čítanie slovenských literárnych textov.
- Výrazné čítanie a predčítanie vyznačených častí slovenských literárnych textov.
- Prednes slovenských básní a krátkych prozaických textov určených na memorovanie.
- Analýza slovenských literárnych textov.
- Oboznamovanie sa s vybranými predstaviteľmi slovenskej literatúry a s ich vybranými dielami.

Prehľad tematických celkov

- Ukážky zo súčasnej slovenskej literatúry pre deti a mládež.
- Ukážky zo slovenskej ľudovej slovesnosti: slovenské ľudové rozprávky, povesti, báje, krátke formy ľudovej slovesnosti, ľudové balady.
- Ukážky zo slovenskej umeleckej literatúry: balady, bájky.
- Ukážky zo slovenskej literatúry od 1. polovice 19. storočia po súčasnosť.
- Ukážky zo slovenskej literatúry v 2. polovici 19. a na začiatku 20. storočia.
- Ukážky zo slovenskej literatúry medzi dvoma svetovými vojnami.
- Ukážky zo slovenskej literatúry po roku 1945, čítanie ukážok zo slovenskej literatúry od najvýznamnejších tvorcov literatúry pre deti a mládež, lyrických a prozaických literárnych diel, literatúry faktu a súčasnej dramatickej tvorby, primeraných veku a jazykovým zručnostiam žiakov.
- Príležitostná výchova literatúrou.

Prehľad tematických celkov pre nižší stupeň sekundárneho vzdelávania I.

I. Komunikácia a sloh

(počúvanie s porozumením, čítanie, ústne a písomné vyjadrovanie)

1. Rečové zámery

Nadviazanie kontaktu s osobami hovoriacimi po slovensky: pozdravy, oslovenia, rozlúčenie; zoznamovanie, predstavovanie; prosba, poďakovanie, ospravedlnenie; vyjadrenie záujmu.

Oznámenie a vyjadrenie stanoviska: získavať informácie, informovať niekoho, informovať sa; požiadať o radu, poskytnúť radu; vyjadriť ochotu, neochotu, istotu, neistotu, pochybnosť, vlastnú mienku, zámer; vyjadriť, že sa niečo páči/nepáči, že komunikujúca osoba má/nemá rada niekoho alebo niečo; vyjadriť súhlas, nesúhlas, presvedčenie, uvažovanie, vedomosť, informovanosť; zdôvodniť mienku a stanovisko.

Vyjadrenie vôle a pocitov: požiadať o zopakovanie výpovede, slušne vyjadriť prosbu a želanie; návrhy, podnety; upozornenie, príkaz a zákaz; požiadať o pomoc; vyjadriť radosť, spokojnosť, nespokojnosť, ľútosť, prekvapenie, hnev.

2. Pojmové okruhy

Vyjadrenie jestvovania v slovenskom jazyku (je, sú) s osobitným dôrazom pri tvorbe viet s neslovesným prísudkom (On je žiak. Jablká sú zdravé.)

Vyjadrenie vlastníctva a vlastníka (podľa vetných štruktúr mať koho/čo, vlastníctvo koho/čoho a používaním lexikálne osvojených privlastňovacích zámen).

Vyjadrenie priestorových vzťahov: miesto, smerovanie, poloha, diaľka, vzdialenosť.

Vyjadrenie časových vzťahov: dĺžka trvania, určitý a neurčitý čas, približný čas; časová postupnosť činností a dejov; odkazovanie na prítomnosť, minulosť a budúcnosť; častosť.

Vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: postava, tvar, forma, akosť, vlastnosť, farba, vek, hmota/materiál ...

Vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: počet, množstvo, miera, hmotnosť, objem.

Vyjadrenie logických vzťahov: priradovanie, protiklady.

Vyjadrenie modality: potreby, nutnosti, nevyhnutnosti, možnosti, pochybnosti, úmyslu, vôle, zámeru.

Jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie: foneticko-fonologické, prozodické, zámená, príslovky, predložkové vyjadrenia, citoslovčia, častice, spojky, slovesá; oslovenie, mimika, gestá, zrakový kontakt, vzdialenosť medzi účastníkmi komunikácie.

3. Čítanie

Technika čítania, plynulé hlasné čítanie, čítanie s porozumením a výrazné čítanie textov z oblasti foriem spoločenského styku; informačných, zážitkovo-dejových, jednoduchých náučných a administratívnych textov.

Výrazné čítanie.

4. Tvorba dialógov a súvislých ústnych a písomných prejavov

Štylizácia a kompozícia. Zoštylizovanie viet a vetných konštrukcií, správne syntaktické usporiadanie viet podľa modelov; usporiadanie myšlienok podľa časovej postupnosti, členenie prejavu na úvod, jadro a záver; osnova prejavu – rozvíjanie jednotlivých bodov prejavu do žiaducej hĺbky, pretváranie dialogickej reči na monologickú reč.

Ústne a písomné formy spoločenského styku: rozhovory doma, v škole, na nákupoch, v obchodoch, na pošte, v poštovom novinovom stánku, na železničnej/autobusovej stanici; ústne a písomné blahoželanía; telefonovanie, písomný styk pomocou sms a e-mailov; pozdravy z výletov.

Zážitkovo-dejové prejavy: reprodukcia, rozprávanie, opis s rozprávaním, dramatizácia textov.

Administratívne prejavy: vyplňanie žiackeho preukazu, čitateľského preukazu, sprievodky na balík.

5. Tematické zameranie rozvoja komunikačných schopností

Rodina: poskytnutie informácií o sebe, členovia rodiny, príbuzní, život v rodine, práce v domácnosti, vzájomná pomoc v rodine, režim dňa, priateľské vzťahy, priatelia.

Bývanie: dom, byt, prostredie, rastliny a zvieratá v najbližšom prostredí, bydlisko, skrášľovanie bytu a prostredia, ochrana životného prostredia.

Škola: adresa školy, trieda, život v škole, rozvrh hodín, učebné predmety, činnosti v škole, záujmové krúžky; školská knižnica; skrášľovanie triedy a školy.

Mesto a doprava: dopravné prostriedky, mestská doprava, dopravné predpisy pre chodcov.

Príroda: ročné obdobia – počasie a príroda; práce v ovocnom sade a v záhrade; domáce, poľné a lesné zvieratá; zvieratá v zoo; ochrana lesov, vtáctva a zveri; čas: presný a približný čas, kalendár, časové vzťahy.

Zdravie: osobná hygiena a správna životospráva; odev a obuv, jedlá; choroby a úrazy – predchádzanie chorobám, starostlivosť o chrup, u lekára, u zubného lekára.

Voľný čas: hry, športy, záľuby; turistika, orientácia v prírode, určovanie svetových strán, plávanie, bicyklovanie, loptové hry; hra na hudobnom nástroji; návšteva centra voľného času, mestskej/miestnej knižnice; ručné práce, majstrovanie.

Obchody a služby: Nákupy v rozličných obchodoch, na trhu, v tržnici; pošta: podávanie listu, pohľadnice, balíka, kupovanie poštových cenín.

Naša vlasť: pamätihodnosti a prírodné osobitosti bydliska a okolia; okresné mesto, známejšie mestá, rieky, hory v najbližšom okolí; Bratislava – hlavné mesto SR.

II. Jazyková komunikácia

1. Lexikológia

Slovná zásoba: v súlade s tematickým zameraním rozvoja komunikačných schopností osvojovanie približne 350 lexikálnych jednotiek aktívne a 150 receptívne; praktická aplikácia osvojených lexikálnych jednotiek.

Poučenie o slovnej zásobe: tvorenie radu súradných slov k nadradenému slovu, výcvik v tvorbe slovných párov zo slov s opačným významom.

Poučenie o používaní slovníkov: práca so slovensko-maďarským a maďarsko-slovenským slovníkom a s obrázkovým slovníkom.

2. Zvuková stránka reči a pravopis

Hlások – písmeno, abeceda – odlišnosti v hláskovej a grafickej sústave slovenského a maďarského jazyka. Správna výslovnosť a artikulácia slovenských hlások. Delenie slovenských hlások. Významotvorná funkcia dĺžky samohlások.

Pravidlo o rytmickom krátení.

Delenie slovenských hlások z hľadiska pravopisu.

Písanie i/y v koreni známych slovenských slov po tvrdých a mäkkých spoluhláskach.

Písanie i/y po obojakých spoluhláskach v koreni známych a frekventovaných slovenských slov. Vybrané slová.

3. Morfológia

Slovesá: lexikálny význam a delenie slovies – odlišnosti od maďarského jazyka. Tvorenie a používanie správnych tvarov slovies podľa osoby, čísla a času.

Podstatné mená: lexikálny význam podstatných mien, vlastné a všeobecné podstatné mená – odlišnosti od maďarského jazyka. Pravopis vlastných mien – odlišnosti od maďarského jazyka. Rod a číslo podstatných mien. Pomnožné podstatné mená.

Predložky: vyjadrenie miesta, smerovania, času, prostriedku a účelu pomocou predložiek.

4. **Syntax**

Vety podľa zámeru hovoriaceho. Tvorenie jednoduchých viet podľa obsahu. Správna intonácia viet a pravopis.

Jednoduchá veta a súvetie. Tvorenie jednoduchých viet a súvetí podľa vetných modelov.

III. Literárna komunikácia

1. **Čítanie**

Hlasné a tiché čítanie literárnych ukážok.

Výrazné čítanie a predčítanie vyznačených častí literárnych ukážok.

2. **Tematické okruhy a témy**

Svet rozprávok: ľudové a umelé rozprávky.

Slovenské ľudové rozprávky. Charakteristické prvky ľudových rozprávok (čarovné prvky, rozprávkové motívy, hrdinovia ľudových rozprávok, podobní a odlišní hrdinovia slovenských a maďarských ľudových rozprávok), kompozícia ľudových rozprávok.

Umelé rozprávky. Rozprávky pre deti od súčasných slovenských autorov - prozaická a básnická podoba rozprávky. Hrdinovia umelých rozprávok.

Ľudové piesne, detské hry, malé formy ľudovej slovesnosti: (príslovia, porekadlá, hádanky, žarty): podobné a odlišné motívy v slovenskej a maďarskej ľudovej slovesnosti; obraznosť, rým, rytmus.

Obrazy zo života detí a prírody: krátke básnické a prozaické diela zo súčasnej literatúry pre deti a mládež; detský hrdina; hlavné a vedľajšie postavy v literárnom diele; štruktúra a jazyk básní (verš, strofa, rytmus, básnický obraz, opakovanie).

3. **Príležitostná výchova literatúrou.** Návšteva knižníc, filmových a divadelných predstavení, besedy o knihách.

Prehľad tematických celkov pre nižší stupeň sekundárneho vzdelávania II.

I. Komunikácia a sloh

(počúvanie s porozumením, čítanie, ústne a písomné vyjadrovanie)

1. Rečové zámery

Nadviazanie kontaktu s osobami hovoriacimi po slovensky: - informovať sa a informovať o telesnom a duševnom stave, slušne reagovať na otázky; pozvanie – poďakovanie; akceptovať a odmietnuť pozvánku; vyjadriť pochopenie a záujem.

Oznámenie a vyjadrenie stanoviska: vyjadriť vlastnú mienku, názor, zámer, postoje; vyjadriť vďaku a pochvalu; vyjadriť uvažovanie, presvedčenie, vedomosť, informovanosť.

Vyjadrenie vôle: príkaz, zákaz, návrh, odporúčanie, nahováranie, odhováranie.

Vyjadrenie duševných pocitov a nálady: radosti, obdivu, žiaľu, prekvapenia, sklamaní.

2. Pojmové okruhy

Vyjadrenie jestvovania v priestore a čase; prikazovanie a podmieňovanie.

Vyjadrenie vlastníctva a vlastníka.

Vyjadrenie priestorových vzťahov: miesto, smerovanie, poloha, diaľka, vzdialenosť.

Vyjadrenie časových vzťahov: dĺžka, trvanie, časové ohraničenie deja, konkrétny a približný čas, termíny, dáta; časová následnosť dejov; rýchlosť, častosť; jednorazové, prebiehajúce a opakované činnosti, deje a udalosti.

Vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: postava, tvar, forma, rozloha, kvalita, stav zraku, sluchy; farba, vek, hmota/látka/materiál; chute, pachy, vône.

Vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: počet, množstvo, dĺžka, hmotnosť, miera, objem, stupňovanie, porovnávanie počtu, množstva a miery.

Vyjadrenie logických vzťahov: priradenosť, podradenosť, odporovanie, vylučovanie, príčina - dôsledok.

Vyjadrenie modality: potreby, nutnosti, nevyhnutnosti, možnosti, vôle, pochybnosti, zámeru.

Jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie: foneticko-fonologické, prozodické, zámená, slovesá, príslovky, častice, spojky, opakovania, synonymá, oslovenia, mimika, gestá, udržiavanie kontaktu zrakom, vzdialenosťou a polohou tela.

3. Čítanie

Technika čítania, plynulé hlasné čítanie, čítanie s porozumením a výrazné čítanie textov z oblasti foriem spoločenského styku, ako aj informačných, zážitkovo-dejových, jednoduchých náučných a administratívnych textov.

Selektívne čítanie.

Študijné čítanie.

4. Tvorba dialógov a súvislých jazykových prejavov

Štylizácia a kompozícia

Správne štylistické usporiadanie viet. Spájanie viet a vetných celkov do súvislých textov. Osnova prejavu, členenie prejavu na úvod, jadro a záver, rozvíjanie tematických celkov do žiaducej hĺbky. Logické usporiadanie myšlienok, členenie textov na menšie logické celky. Časová následnosť pri rozprávaní.

Súkromný list. Štruktúra súkromného listu (oslovenie, úvod, jadro, záver, lúčenie, podpis), odlišné písanie dátumu, oslovenia a zámen v maďarskom a slovenskom jazyku. Praktický výcvik v písaní súkromných listov; rozličné formy posielania súkromných listov. Oznámenie a správa. Štruktúra oznámenia a správy. Tvary slovies v oznámení a správe. Praktický výcvik v tvorbe oznámení a správ.

Ústne a písomné formy spoločenského styku: pozvanie, poďakovanie, privítanie; výhovorky, ospravedlnenie; rozhovory v rozličných službách a obchodoch; blahoželania, pozdravy, súkromný list, oznámenie, správa, telefonovanie, krátke správy formou sms a e-mailu.

Zážitkovo – dejové prejavy: reprodukcia, rozprávanie, tematické rozprávanie, beseda, opis s rozprávaním (napríklad jednoduchého pracovného postupu, činnosti, hry, predmetov, miestnosti, prírody a pod.), dramatizácia. Hodnotenie zážitkov a udalostí pri rozprávaní.

Náučné prejavy: reprodukcia opisov a výkladov v učebnici, v detských a populárno – náučných časopisoch.

Administratívne prejavy: hlásenie, nástenné noviny.

5. Tematické zameranie rozvoja komunikačných schopností

Rodina: osobné údaje – adresa, telefónne číslo, dáta narodenia, materinský jazyk, stav členov rodiny, rodinné udalosti, záľuby členov rodiny, vzájomná pomoc v rodine; víkendy, prázdniny a sviatky v rodinnom kruhu; písomný styk s blízkymi členmi rodiny.

Receptívne: Zvyky a tradičné sviatky v slovenských rodinách.

Škola: život a práca v triede; telocvičňa, školská jedáleň; návšteva nepovinných predmetov; učitelia školy; zaujímavosti zo školského života.

Bývanie: zariadenie a výbava domácnosti; prostredie, v ktorom žijeme; utváranie životného prostredia – skrášľovanie bytu, okolia, mesta/dediny; starostlivosť o estetický vzhľad a čistotu prostredia.

Zdravie: správna životospráva, stravovanie, obľúbené jedlá a nápoje, národné jedlá, stravovací režim, stravovacie zvyky v rodine, stravovanie v školskej jedálni, kultúra stolovania a stravovania; v reštaurácii, v bufete, v cukrárni; choroby a úrazy, predchádzanie chorobám a úrazom; prvá pomoc, lekárska pohotovosť.

Obchody a služby: obchody v mieste bydliska; nákupy v obchodnom dome, na trhu, v tržnici; merné jednotky a ceny.

Voľný čas: hry, záľuby; loptové hry; zimné športy; jazda na bicykli, dopravné predpisy pre chodcov a cyklistov; spoločenské hry detí; návštevy, návšteva kina, divadla, výstavy, múzea; sledovanie detských programov v rozhlase a televízii.

Sociálne kontakty žiakov. Priateľstvo, priatelia. Osobné a písomné kontakty so známymi a priateľmi inej národnosti.

Príroda: ochrana lesov, vtákov a zveri; zber liečivých rastlín; na hubách; návšteva národných parkov, chránených oblastí a prírodných rezervácií.

Naša vlasť: cestovanie po vlasti - kultúrne, historické a etnické osobitosti vlastného a navštíveného regiónu; Vysoké Tatry, Košice – metropola východného Slovenska; príprava na výlety, táborenie, turistický výstroj.

II. Jazyková komunikácia

1. Lexikológia

Slovná zásoba: v súlade s tematickým zameraním rozvoja komunikačných schopností osvojovanie približne 350 lexikálnych jednotiek aktívne, 150 receptívne, praktická aplikácia osvojených lexikálnych jednotiek.

Poučenie o slovnej zásobe: poučenie o tvorení slov predponami a príponami podľa zásady dvojčlennosti pri tvorení slov, slovná rodina, príbuzné slová. Praktický výcvik v tvorení slovných rodín, príbuzných slov a slov opačného významu.

Poučenie o používaní slovníkov. Práca so slovensko-maďarským slovníkom a s obrázkovým slovníkom.

2. Zvuková stránka reči a pravopis

Písanie i/y v odvodených slovách a vybraných slovách.

Výslovnosť a pravopis slabík de, te, ne, le, di, ti, ni, li v známych slovách cudzieho pôvodu a v niektorých domácich slovách (dirigent, diktát, literatúra, teraz, vtedy), písanie „i“ po tvrdých spoluhláskach v známych slovách cudzieho pôvodu a vo zvukomalebných slovách (kilogram, gitara, chichi).

Rozdeľovanie slov na konci riadka.

3. **Morfológia**

Podstatné mená

Poučenie o ohýbaní podstatných mien v slovenskom jazyku podľa pádov.

Poučenie o predložkových väzbách podstatných mien podľa pádov, tvorenie a používanie predložkových väzieb podľa pádových otázok a modelov.

Tvorenie správnych tvarov podstatných mien mužského, ženského a stredného rodu podľa modelov - praktické precvičovanie v rečových situáciách.

Písanie i/y v príponách podstatných mien. Výnimky z rytmického krátenia v príponách podstatných mien. Výslovnosť pádovej prípony –ov.

Tvorenie správnych tvarov známych pomnožných podstatných mien v genitíve a lokáli.

Slovesá

Lexikálny význam sloves – činnostné a stavové slovesá. Zvratné slovesá – odlišnosti od maďarského jazyka. Modálne slovesá.

Slovesný vid, vidové dvojice.

Tvorenie správnych tvarov sloves v oznamovacom, rozkazovacom a podmieňovacom spôsobe podľa modelov. Budúci čas dokonavých sloves. Vykanie v slovenskom jazyku.

Infinitív – slovníkový tvar sloves v slovenskom jazyku.

Tvorenie a používanie správnych tvarov nepravidelných sloves.

Pravidlo o rytmickom krátení v osobných príponách sloves.

Výslovnosť a pravopis osobnej prípony –li, splývavá výslovnosti zložených tvarov sloves v minulom čase.

Syntax

Tvorenie viet podľa rečového zámeru hovoriaceho. Vyjadrenie želania a podmienky pomocou želacích viet. Obmieňanie rozličných druhov viet podľa obsahu. Správna intonácia a pravopis rozličných druhov viet.

III. Literárna komunikácia

1. **Čítanie**

Plynulé tiché a hlasné čítanie literárnych ukážok.

Výrazné čítanie vyznačených častí literárnych ukážok.

Predčítanie prebratých a známych textov.

2. **Tematické okruhy a témy**

Príbehy zo života detí

Hrdinovia detských príbehov. Hodnotenie literárneho hrdinu na základe jeho vlastností a činov. Dejová osnova príbehu. Reprodukcia životného príbehu hrdinu podľa osnovy.

Jazykové osobitosti v súčasnej detskej literatúre. Dialógy v literárnych textov. Poznatky o poviedke – na základe poznatkov získaných na hodinách maďarskej literatúry.

Obrazy zo života prírody a ľudí

Vzťah k prírode a k domovine v literatúre. Jazykové prostriedky na vystihnúť obsahu: výber slov, slovných spojení, dialógy, básnické obrazy, zdobneniny, básnické prívlastky, zosobňovanie. Stavba básní, rytmus, rým, opakovanie.

Slovenské báje a povesti

Poznatky o bájach na základe poznatkov z maďarskej literatúry. Tematika a hrdinovia slovenských bájí - porovnanie s hrdinami rozprávok.

Povesti – poznatky z maďarskej literatúry. Tematika povestí (historické udalosti, miestne povesti). Hrdinovia slovenských povestí. Spoločné a odlišné črty v rozprávkach, bájach a povestiach.

Postava kráľa Mateja a Juraja Jánošíka v slovenských ľudových povestiach.

Slovenské ľudové piesne. Tematika a stavba, rým, rytmus, strofa, refrén, opakovanie slov, častí.

Jazykové výrazové prostriedky ľudových piesní: obrazné pomenovanie, slovosled, prízvuk.

- 3. Príležitostná výchova literatúrou.** Návšteva knižníc, filmových a divadelných predstavení, besedy o knihách.

Prehľad tematických celkov pre nižší stupeň sekundárneho vzdelávania III.

I. Komunikácia a sloh

(počúvanie s porozumením, čítanie, ústne a písomné vyjadrovanie)

1. Rečové zámery

V nadväznosti na zručnosti získané v 5. a 6. ročníku upevňovanie a prehľbovanie zručnosti realizovať rečový zámer s dôrazom na tvorbu dlhších replík, na rýchle reagovanie na podnet a jazykovú správnosť.

Nadviazanie kontaktu s osobami hovoriacimi po slovensky: pozdravy, oslovenia, rozlúčenie; zoznamovanie sa; prosba, poďakovanie, ospravedlnenie; vyjadriť pochopenie, záujem – nezáujem.

Oznámenie a vyjadrenie stanoviska: získavať a poskytovať informácie; požiadať o radu, poskytnúť radu; vyjadriť ochotu, neochotu, istotu, neistotu, pochybnosť, vlastnú mienku, zámer; vyjadriť, že sa niečo páči/nepáči, že komunikujúca osoba má – nemá rád/rada niekoho alebo niečo; vyjadriť presvedčenie, uvažovanie, vedomosť, informovanosť, prekvapenie.

Vyjadriť súhlas a nesúhlas, schválenie a neschválenie niečoho; zaujať stanovisko k niečomu, presvedčiť partnera o pravdivosti svojho tvrdenia, o správnosti stanoviska, zdôvodniť mienku a stanovisko.

Vyjadrenie vôle a pocitov: požiadať o zopakovanie výpovede, slušne vyjadriť prosbu a želanie; návrhy, podnety; požiadať o pomoc; vyjadriť radosť, spokojnosť, nespokojnosť, ľútosť, prekvapenie, hnev.

Vyjadriť požiadavku, objednávku; zložitejšie pokyny, inštrukcie, ponuky; upozornenie, príkazy, zákazy so zdôvodnením; výzva.

Vyjadrenie duševných pocitov a nálady: vyjadriť sympatie, antipatie, pohoršenie.

Opis voľakoho alebo voľačoho: opis ľudí, predmetov a vecí, opis problému; opis prostredia, širšieho okolia a prírody.

2. Pojmové okruhy

Zvyšovania úrovne vyjadrovania zo stránky rozsahu a jazykovej korektnosti výpovedí, s osobitným dôrazom na vyjadrenie vlastníka a vlastníctva, ako aj na presnejšie, výstižnejšie vyjadrenie kvalitatívnych a kvantitatívnych vzťahov.

Vyjadrenie vlastníctva a vlastníka.

Vyjadrenie priestorových vzťahov: miesto, smerovanie, poloha, diaľka, vzdialenosť.

Vyjadrenie časových vzťahov: dĺžka trvania, časové ohraničenie deja, konkrétny a približný čas, termíny, dáta; časová následnosť dejov; rýchlosť, častosť; jednorazové, prebiehajúce a opakované činnosti, deje a udalosti.

Vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: postava, tvar, forma, rozloha, kvalita, stav zraku, sluchy; farba, vek, hmota/látka/materiál; chute, pachy, vône.

Vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: počet, množstvo, dĺžka, hmotnosť, miera, objem, stupňovanie, porovnávanie počtu, množstva a miery.

Vyjadrenie logických vzťahov: priradenosť, podradenosť, odporovanie, vylučovanie, príčina - dôsledok.

Vyjadrenie modality: potreby, nutnosti, možnosti, vôle, pochybnosti, zámeru.

Vyjadrenie uvažovania, presvedčenia, znalosti, informovanosti, prekvapenia.

Jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie: foneticko-fonologické, prozodické, zámená, slovesá, príslovky, častice, spojky, opakovanie, synonymá, oslovenia, mimika, gestá, udržiavanie kontaktu zrakom, vzdialenosťou a polohou tela.

3. Čítanie

Hlasné a tiché plynulé čítanie s porozumením.

Samostatne čítanie dlhších textov v detských a populárno - náučných časopisoch a magazínoch.

Výrazne čítanie a predčítanie.

Rýchle, selektívne a kritické čítanie.

Orientácia v jednoduchých informačných textoch v slovenskom jazyku (cestovný poriadok, jedálny lístok, oznamy, jednoduché tlačivá, dotazníky, listy, návody, reklamy, pútače; programy kín, rozhlasu, televízie, orientačné mapky miest, turistické orientačné tabule).

4. Tvorba dialógov a súvislých ústnych a písomných prejavov

Štylizácia a kompozícia

Osnova zážitkovo-dejových prejavov, spájanie tematických jednotiek prejavu do vyšších celkov. Členenie textov na logické celky, tvorenie vhodných nadpisov vyčleneným celkom. Členenie slohových útvarov na úvod, jadro a záver. Časová následnosť dejov.

Jazykové a štylistické prostriedky charakteristiky a opisu.

Ústne a písomne formy spoločenského styku

Rozličné formy blahoželania, pozvania, privítania a poďakovania (napr. priateľské, slávnostné a oficiálne privítanie, blahoželanie atd.), ospravedlnenie, telefonovanie, spoločenské rozhovory pri nákupoch a službách.

Oznámenie a správa o živote v škole a mimo nej, súkromný list, zoznam nákupu, zostavenie jedálneho lístka na rôzne príležitosti, recepty, návody, odporúčania, zostavenie programu (napr. rodinných osláv, vychádzky, kultúrneho programu atď.).

Zážitkovo-dejové prejavy

Reprodukcia. – Voľná a stručná reprodukcia, reprodukcia s využívaním priamej reči a s pretváraním priamej reči v reprodukováných textoch. Reprodukcia s rozvíjaním tvorivej fantázie. Reprodukcia spojená s opisom prírody, charakteristikou postáv a hodnotením javov.

Rozprávanie. – Vyrozprávanie zážitku, príhody s dejovým napätím, rozprávanie spojené s opisom prostredia a situácie, s opisom alebo charakteristikou konajúcich osôb, s hodnotením ich konania. Rozprávanie na základe tvorivej fantázie. Hodnotenie zážitkov a udalostí pri rozprávaní. Oživenie rozprávania priamou rečou.

Opis s rozprávaním. Rozprávanie spojené s opisom prírody; opis činnosti a pracovného postupu.

Opis predmetu, prírodných javov (napr. búrky), prírody a prostredia. Opis osoby. Porovnávanie a prirovnávanie pri opise.

Dramatizácia. Voľné pretváranie reči postáv. Dramatizácia s rozvíjaním tvorivej fantázie.

Hodnotiace prejavy

Charakteristika podľa vonkajších znakov osoby a jej charakterových vlastností. Hodnotenie správania, postojov a činnosti opisovanej osoby.

Náučné prejavy

Reprodukcia opisov a primeraných výkladov v učebnici a časopisoch.

V súlade s tematickým zameraním rozvoja komunikačných schopností tvorba primeraných opisov a výkladov v nadväznosti na preberané učivo dejepisu, zemepisu a iných učebných predmetov.

Referovanie o aktuálnom učive predmetov, ktoré si žiaci osvojujú v materinskom jazyku.

Referovanie o individuálne prečítaných populárno-náučných textoch.

Administratívne prejavy.

Program výletu, návštevy, zoznam kníh vo vlastnej knižnici, zoznam účastníkov výletu, jednoduchá objednávka, vyplňanie podacieho lístka, zloženky, tlačiva do tábora; korešpondenčný lístok.

5. **Tematické zameranie rozvoja komunikačných schopností**

Rodina a ľudské vzťahy. Život v rodine. Domácnosť. Životné podmienky; byt, vybavenie domácnosti. Širšie príbuzenské vzťahy. Rodinné udalosti: napr. narodenie nového člena rodiny, sobáš, zásnuby, maturita. Rodinný stav. Vonkajšia a vnútorná charakteristika členov rodiny. Život v neúplných rodinách, život v detských domovoch.

Škola. Život v škole. Nové vyučovacie predmety v 7. ročníku. Rozširujúce a voliteľné predmety. Učíme sa cudzie jazyky.

Zdravie. Naše telo – časti tela. Osobná hygiena. Najčastejšie choroby a úrazy.

Predchádzanie úrazom a chorobám. Prvá pomoc. Domáca lekárnička. Lekárne, lieky. Racionálna výživa. Liečivé byliny a čaje. Otravné látky, fajčenie, drogy – ochrana a boj proti nim. Utváranie zdravého životného prostredia.

Obchod a služby. Služby pre obyvateľstvo, obchody, nákupy. V reštaurácii, u obuvníka, sklenára, opravára hodín a hodínok, u holiča a kaderničky, u krajčira a krajčírky, v kvetinarstve. Nákupy v textilnej galantérii, v metrovom textíle, v predajni fotoaparátov, hodín a v klenotníctve.

Cestovanie a doprava. Príprava na cestovanie. Cestovanie po vlasti vlakom a autobusom. Cestovný poriadok. V informačnej kancelárii na železničnej a autobusovej stanici. Bezpečnosť pri cestovaní vlakom a autobusom. Dobrodružstvá a zážitky pri cestovaní.

Sociálne kontakty žiakov. Priateľstvo. Vzťah k priateľom, rovesníkom, dospelým a starým. Styky medzi maďarskou mládežou a mládežou inej národnosti.

Voľný čas. Šport, záľuby, diskotéka, záujmová činnosť v škole, krúžky, umelecké činnosti, prázdniny, zážitky, príhody, udalosti. Činnosti v rôznych zväzoch, kluboch, v centrách voľného času.

Príroda. Kvetý a rastliny okolo nás. Pestovanie izbových kvetín a rastlín. Záhradkárstvo. Skleníky, pareniská, fóliovníky – ich výhody a nevýhody.

Počasie – meteorológia.

Dobývanie prírody, skultúrňovanie životného prostredia a krajiny. Ochrana prírody pred ničením a zdevastovaním. Národné parky, chránené oblasti a prírodné rezervácie v regióne žiaka.

Svet kultúry a umenia. Knihy, časopisy, noviny, rozhlas, televízia, film, divadlo, hudba v našom živote. Obľúbená kniha. Obľúbený filmový herec. Obľúbená hudobná skupina, obľúbený spevák.

Naša vlasť. Prírodné, historické a kultúrne zaujímavosti vlastného regiónu. Kúpeľné mestá a známejšie výletné a rekreačné strediská v našej vlasti. Vybrané miesta viažuce sa k známym osobnostiam.

II. Jazyková komunikácia

1. **Lexikológia**

Slovná zásoba: v súlade s tematickým zameraním rozvoja komunikačných schopností osvojovanie približne 400 lexikálnych jednotiek aktívne a 200 receptívne, praktická aplikácia osvojených lexikálnych jednotiek; poučenie o používaní synonymického a frazeologického slovníka.

Poučenie o slovnej zásobe: poučenie o lexikálnom význame slov, jednovýznamové a viacvýznamové slová, rovnozvučné a rovnoznačné slová, súradné slová, slová s opačným významom, citovo zafarbené a zvukomalebné slová; štylistické využívanie synonymických dvojíc a radov, citovo zafarbených a zvukomalebných slov.

Ustálené prirovnania – porovnanie s maďarským jazykom.

Poučenie o používaní slovníkov. Práca so synonymickým a frazeologickým slovníkom.

2. **Morfológia**

Prídavné mená

Lexikálny význam prídavných mien – na základe poznatkov z maďarského jazyka. Pojem vlastnostných (akostných a vzťahových) prídavných mien. Živočíšne a privlastňovacie prídavné mená – odlišné javy od maďarského jazyka. Stupňovanie akostných prídavných mien. Gramatická zhoda prídavného mena s podstatným menom v rode, čísle a páde.

Tvorenie správnych tvarov prídavných mien tvrdého a mäkkého zakončenia podľa modelov. Vyjadrenie vlastníka privlastňovacími prídavnými menami – porovnanie s maďarským jazykom. Tvorenie a používanie privlastňovacích prídavných mien.

Štylistický význam prídavných mien.

Písanie i, y a rytmické krátenie v príponách prídavných mien. Správna výslovnosť prípon prídavných mien.

Číslovky

Druhy čísloviek – porovnanie s maďarským jazykom. Tvorenie správnych tvarov základných čísloviek a ich používanie v reči. Správny gramatický tvar počítanej veci. Správny gramatický tvar slov vo vetnej štruktúre: číslovka - počítaný predmet - sloveso. Pravopis základných čísloviek. Zlomkové číslovky – lexikálne osvojenie, tvorenie, spájanie s počítaným predmetom.

Tvorenie správnych radových čísloviek podľa modelov. Gramatická zhoda radových čísloviek a podstatného mena. Pravopis radových čísloviek.

Odlišné druhy čísloviek od maďarského jazyka: skupinové, druhové a násobné číslovky.

Lexikálny význam a funkcia skupinových čísloviek, spájanie s pomnožnými podstatnými menami.

Druhové a násobné číslovky – lexikálne osvojenie, tvorenie a používanie. Pravopis.

Neurčité číslovky – tvorenie, používanie, pravopis.

Príslovky

Príslovky miesta, času, spôsobu, príčiny a miery – odlišnosti od maďarského jazyka. Odlišovanie prísloviak od prídavných mien a predložkových väzieb podstatných mien. Využívanie prísloviak v textovej nadväznosti. Tvorenie prísloviak z prídavných mien. Stupňovanie prísloviak.

Syntax

Tvorenie jednoduchých viet podľa modelov a na základe grafického znázornenia jednoduchých vetných štruktúr. Správna intonácia, interpunkcia vnútri a na konci viet, správny slovosled slov vo vetách.

III. Literárna komunikácia

1. Čítanie

Výrazné, tvorivé a kritické čítanie známych literárnych textov.

Analytické čítanie literárnych textov.

Predčítanie známych literárnych textov.

2. Tematické okruhy a témy

Príbehy zo života mládeže

Ukážky zo súčasnej literatúry pre deti a mládež. Príbehy a osudy detských hrdinov. Tematika a žánre súčasnej literatúry pre deti a mládež. Jazyk a štýl literárnych diel. Dejová osnova poviedok.

Televízna hra, filmová tvorba, rozhlasová hra pre deti a mládež.

Populárne piesne.

Balady

Ukážky zo slovenských balád. Ľudová a umelá balada. Ľudské vzťahy, osudy a charaktery v baladách.

Stavba balady, strofa, verš. Funkcia rýmu a opakovania v balade. Obrazné pomenovanie v baladách.

Bájky

Ukážky zo slovenských bajok. Ľudské vzťahy a charaktery v bajkach. Zosmiešňovanie a kritika ľudských nerestí v bajkach. Ponaučenia z bajok. Stavba a jazyk bajok.

3. Príležitostná výchova literatúrou

Beseda o knihách. Návšteva knižnice, divadelných a filmových predstavení. Vhodné dopĺňanie učiva aktuálnymi témami a udalosťami (napríklad spomienka na spisovateľov v súvislosti s výročím narodenia, úmrtia). Využívanie regionálnych literárnych a kultúrnych pamiatok.

Prehľad tematických celkov pre nižší stupeň sekundárneho vzdelávania IV.

I. Komunikácia a sloh

(počúvanie s porozumením, čítanie, ústne a písomné vyjadrovanie)

1. Komunikačné zámery

Realizácia komunikačných zámerov, ktoré tvorili obsah učiva 5. – 7. ročníka s dôrazom na zvyšovanie úrovne vyjadrovania zo stránky výberu slovnej zásoby, rozmanitosti vetných štruktúr, úrovne rečovej kultúry a využívania mimojazykových prostriedkov.

Nadviazanie kontaktu s osobami hovoriacimi po slovensky: pozdravy a oslovenia, rozlúčenie; predstavovanie; prosba, poďakovanie, ospravedlnenie; vyjadrenie pochopenia a záujmu – nezájmu.

Oznámenie a vyjadrenie stanoviska: získať informácie, poskytnúť informácie; požiadať o radu, poskytnúť radu; vyjadriť ochotu, neochotu, istotu, neistotu, pochybnosť, vlastnú mienku, zámer; vyjadriť, že sa niečo páči/nepáči, že účastník komunikácie má – nemá rád niekoho alebo niečo; vyjadriť presvedčenie, uvažovanie, vedomosť, informovanosť, ovládanie niečoho.

Vyjadriť súhlas, nesúhlas, schválenie – neschválenie niečoho; zaujať stanovisko k niečomu, zdôvodniť mienku a stanovisko, presvedčiť partnera o pravdivosti svojho tvrdenia, o správnosti stanoviska.

Vyjadrenie vôle a pocitov: požiadať o zopakovanie výpovede, vyjadriť prosbu, želanie; návrhy, podnety; upozornenie, príkaz a zákaz; požiadať o pomoc; vyjadriť radosť, spokojnosť, nespokojnosť, ľútosť, prekvapenie, hnev.

Vyjadriť požiadavku, objednávku; zložitejšie pokyny, inštrukcie, ponuky; upozornenie, príkazy, zákazy so zdôvodnením; výzvu.

Vyjadrenie duševných pocitov a nálady: vyjadriť sympatie a antipatie, pohoršenie.

Opis voľakoho alebo voľačoho: opis ľudí, predmetov a vecí, opis problému; opis prostredia, širšieho okolia a prírody.

2. Pojmové okruhy

Prehlbovanie jazykovej kultúry vyjadrovania rôznych vzťahov a súvislostí, s dôrazom na vyjadrenie vlastníckych, priestorových, časových, kvalitatívnych, kvantitatívnych a logických vzťahov.

Vyjadrenie vlastníctva a vlastníka.

Vyjadrenie priestorových vzťahov: miesto, smerovanie, poloha, diaľka, vzdialenosť.

Vyjadrenie časových vzťahov: dĺžka trvania, časové ohraničenie deja, konkrétny a približný čas, termíny, dáta; časová následnosť dejov; rýchlosť, častosť; jednorazové, prebiehajúce a opakované činnosti, deje a udalosti.

Vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: postava, tvar, forma, rozloha, kvalita, stav zraku, sluchy; farba, vek, hmota/látka/materiál; chute, pachy, vône; spôsob vykonávania činnosti.

Vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: počet, množstvo, poradie, dĺžka, hmotnosť, miera, objem, stupňovanie, porovnávanie počtu, množstva a miery.

Vyjadrenie logických vzťahov: priradenosť, podradenosť, odporovanie, vylučovanie, príčina – dôsledok, účel – prostriedok.

Vyjadrenie modality: potreby, nutnosti, nevyhnutnosti, možnosti, vôle, pochybnosti, zámeru.

Jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie: foneticko-fonologické, prozodické, zámená, slovesá, príslovky, citoslovčia, častice, spojky; opakovanie, synonymá, oslovenie, mimika, gestá, udržiavanie kontaktu zrakom, vzdialenosťou a polohou tela.

3. Čítanie

Tiché plynulé čítanie s porozumením.

Samostatné čítanie dlhších textov v populárno-náučných časopisoch a magazínoch z oblasti individuálnej záujmovej sféry žiakov.

Výrazne čítanie a predčítanie.

Rýchle, selektívne, študijné a kritické čítanie.

Orientácia v jednoduchých informačných textoch v slovenskom jazyku (cestovný poriadok, jedálny lístok, oznamy, jednoduché tlačivá, dotazníky, listy, návody, reklamy, pútače; programy kín, rozhlasu, televízie, orientačné mapky miest, turistické orientačné tabule).

Vyhľadávanie informácií v Krátkom slovníku slovenského jazyka a v Školskom lexikóne.

4. Tvorba dialógov a súvislých jazykových prejavov

Štylizácia a kompozícia

Tvorenie viet, rozličné transformácie opytovacie, záporné, rozkazovacie, rozširujúce, zlučovacie, vypúšťacie, substitučné a permutačné. Štylistická funkcia prívlastku.

Rozvíjanie tematických jednotiek do žiaducej hĺbky, spájanie viet a tematických jednotiek do súvislých celkov, usporiadanie činností a dejov podľa časovej postupnosti.

Členenie slohového útvaru na úvod, jadro a záver; členenie písomného prejavu na odseky, naformulovanie témy a nadpisu ústneho a písomného prejavu.

Ústne a písomné formy spoločenského styku

Primerane jazykovej úrovni a veku žiakov rozličné pozdravy a oslovenia, prosby a želania, vyžiadanie a podávanie informácií, poďakovanie, privítanie a rozlúčenie, ospravedlnenie, spoločenské rozhovory (pri cestovaní, pri nákupoch, v službách – napr. v opravovni), telefonovanie, blahoželenie, vyslovenie sústrasti.

Oznámenia a správy zo života v škole a mimo školy, stručné informácie a oznamy formou SMS a e-mailu.

Riešenie veku primeraných štandardných sociálnych situácií: v meste/v mieste bydliska; na pošte a v poštovom novinovom stánku, na stanici a v dopravnom prostriedku; v obchode, v obchodnom dome; v zdravotníckom, kultúrnom a športovom zariadení, v zariadeniach služieb pre obyvateľstvo, v stravovacom zariadení.

Zážitkovo – dejové prejavy

Reprodukcia úryvkov alebo celých literárnych diel, divadelných hier, filmov (na základe čítania alebo vysielania v rozhlase a televízii). Voľná a stručná reprodukcia, reprodukcia s využitím dialógov, reprodukcia s pretváraním priamej reči na nepriamu reč, reprodukcia s rozvíjaním tvorivej fantázie. Reprodukcia spojená s opisom prírody a situácie, s charakteristikou postáv a hodnotením javov.

Rozprávanie. Vyrozprávanie zážitku, príhody s dejovým napätím (spojené s opisom prostredia a situácie, s opisom alebo charakteristikou konajúcich osôb), rozprávanie na základe tvorivej fantázie; živé rozprávanie na základe správ z novín; rozprávanie spojené s uvažovaním a hodnotením zážitkov a udalostí. Stavba rozprávania. Dejové napätie, využívanie jednočlenných viet a priamej reči. Modely jednoduchých viet a súvetné modely pri rozprávaní.

Opis. Opis individuálnych výrobkov žiakov. Opis hry. Opis osoby, prírody, prírodných javov, prostredia. Porovnávanie pri opise. Funkcia a využívanie odbornej terminológie pri opisoch.

Dramatizácia prečítaných literárnych ukážok a textov učebnice doslovnou reprodukciou dialógov a pretváraním reči postáv. Dramatizácia s rozvíjaním tvorivej fantázie.

Hodnotiace prejavy

Charakteristika priateľov, spolužiakov, členov rodiny, známej osoby a osobnosti; uvádzanie vonkajších znakov charakterových vlastností osoby. Funkcia a využívanie prídavných mien, prirovnaní, prísloviak a iných výrazov na vonkajšiu a vnútornú charakteristiku. Charakteristika osoby na základe jej činnosti – hodnotenie.

Náučný prejav

Štruktúra textov náučného charakteru v učebnici. Reprodukcia opisov a primeraných výkladov (v učebnici a časopisoch). Podľa modelových textov v učebnici tvorenie primeraných opisov a vysvetlení (z oblasti dejepisu, zemepisu a iných učebných predmetov).

Opis pracovného postupu, opis – výsledok pozorovania, opis na základe exkurzie a pod. Reprodukcia vybraných tematických celkov z učiva dejepisu a zemepisu a iných vyučovacích predmetov, osvojovaného v maďarskom jazyku, a jednoduchých populárno-náučných článkov v rôznych časopisoch.

Administratívne a reklamné prejavy

Prihláška, hlásenie, pozvánka, nástenné noviny, objednávka, vyplňanie tlačív (dotazníkov, poštových tlačív), plagát, reklama.

5. Tematické zameranie rozvoja komunikačných schopností

Škola. Učebné predmety, učebná činnosť. Špeciálne učebne, laboratóriá. Vzťahy k telesne postihnutým spolužiakom. Záujmová činnosť v škole. Zaujímavosti zo školského života.

Zdravie. Starostlivosť o zdravie, osobná hygiena, telesná kultúra. Stravovací režim. Rodinné zvyky, kultúra stravovania a stolovania pri rozličných sviatkoch a oslavách. Domáca lekárnica. Lekárska služba, služba prvej pomoci, záchranná služba. V nemocnici, na poliklinike. Lekáreň, lieky, liečivé byliny. Význam správnej výživy, športu a pohybu v prírode pre zdravie. Správne odievanie. Škodlivý vplyv alkoholu, drog a fajčenia. Boj proti AIDS.

Obchod a služby. Nákupy v obchode, v obchodnom dome, v tržnici, na trhu, v butikoch. Merné jednotky a ceny. Sieť služieb v mieste bydliska.

Doprava a cestovanie. Dopravné prostriedky – ich výhody a nevýhody. Doprava, cestovanie a životné prostredie. Cestovanie po vlasti a do zahraničia. Oblúbené výletné miesta doma a v zahraničí. Orientácia podľa mapy a plánu mesta. Bezpečnosť pri cestovaní.

Voľba povolania. Bežné druhy zamestnaní. Možnosti ďalšieho štúdia a zamestnania, príprava na budúce povolanie.

Receptívne: slovenské a maďarské ľudové remeslá.

Voľný čas, šport. Účelné využívanie voľného času. Oblúbené činnosti doma. Záujmová, klubová a umelecká činnosť. Návšteva knižnice, kina, divadla, koncertu, múzea, galérie, diskotéky. Príprava na rôzne súťaže a olympiády žiakov. Prázdniny.

Šport. Rozličné odvetvia športu. Oblúbený šport. Zimné a letné športy. Turistika, výlety, táborenie. Príprava na turistiku a výlety. Plavecký a lyžiarsky výcvik. Oblúbení špičkoví športovci a olympionici.

Príroda. Počasie, predpoveď počasia. Domáce, poľné a lesné zvieratá. Zvieratá ďalekých krajín. Naše lesy. Ochrana lesov, vtáctva a zveri. Ochrana prírody a životného prostredia.

Svet kultúry a umenia. Kultúrny život v mieste bydliska. Knihy, časopisy, noviny, rozhlas, televízia, film, divadlo, hudba v našom živote. Oblúbený druh hudby, oblúbené hudobné skladby, hudobné skupiny, speváci, herci. Zo života slávnych umelcov. Známe galérie, budovy, pamätníky a sochy.

Kultúra obliekania, vhodné oblečenie na rôzne príležitosti, módne a vkusné oblečenie. Móda mladých.

Svet techniky a vedy. Elektronika v našom živote. Elektrospectrebiče v domácnosti. Vymoženosti vedy a techniky v každodennom živote. Chemické výrobky okolo nás. Potravinársky priemysel. Zaujímavosti zo sveta vedy a techniky.

Receptívne: Z histórie automobilov a vlakov.

Naša vlasť. Základné údaje o SR: rozloha, obyvateľstvo, podnebie, geografická charakteristika: rieky, jazerá, hory, mestá. Významné priemyselné a kultúrne centrá.

Prírodné, historické a kultúrne pamätihodnosti v našej vlasti. Ľudia, domy, byty, zvyky, jedlá v našom okolí a v našej krajine. Opis vlastného okolia a regiónu, turistické zaujímavosti okolia.

II. Jazyková komunikácia

1. Lexikológia

Slovná zásoba: v súlade s tematickým zameraním rozvoja komunikačných schopností osvojovanie približne 450 lexikálnych jednotiek aktívne a 250 receptívne; praktická aplikácia lexikálnych osvojených lexikálnych jednotiek. Poučenie o používaní Krátkeho slovníka slovenského jazyka, Školského lexikóna, Maďarsko - slovenského a Slovensko-maďarského frazeologického slovníka.

Poučenie o slovnej zásobe: Členenie slovnej zásoby: spisovné a nespisovné slová (slang), domáce a cudzie slová, zastarané a nové slová, citovo zafarbené slová – slová bez citového zafarbenia, jednovýznamové a viacvýznamové slová; homonymá, synonymá, antonymá.

Poučenie o štylistickej funkcii osvojených poznatkov, výcvik v ich praktickej aplikácii.

Poučenie o používaní slovníkov. Práca s Krátkym slovníkom slovenského jazyka, so Školským lexikónom, so Slovensko-maďarským frazeologickým slovníkom.

2. Morfológia

Zámena

Lexikálny význam zámen. Odlišné druhy zámen v maďarskom a slovenskom jazyku. Tvorenie a používanie správnych tvarov osobných, privlastňovacích, ukazovacích a opytovacích zámen podľa modelov. Správne používanie zvratných zámen sa, si a svoj – porovnanie s maďarským jazykom. Tvorenie a používanie neurčitých a vymedzovacích zámen. Požívanie dlhších a kratších tvarov osobných zámen v reči a v písme.

Funkcia zámen v textovej kohézii. Štylistický význam zámen v reči. Vyjadrenie vlastníka zámenami. Využívanie zámen na spájanie viet a vetných celkov.

Spojky

Priraďovacie a podrad'ovacie spojky. Tvorenie vetných štruktúr s priraďovacími a podrad'ovacími spojkami. Spájanie slov vo vetách a viet do súvetí pomocou spojok. Intonácia a interpunkcia viet so spojkami.

Citoslovčia

Odlišnosti od maďarského jazyka. Funkcia citoslovciac v komunikácii. Intonácia a interpunkcia viet s citoslovcami.

Častice

Lexikálne osvojenie rozličných druhov častíc. Funkcia častíc v komunikácii. Vetrná modalita. Intonácia viet s časticami. Interpunkcia vo vete a na konci viet s časticami.

3. Syntax

Jednoduchá veta

Druhy viet podľa komunikačného zámeru hovoriaceho. Vetrná modalita.

Jednoduchá veta podľa zloženia.

Základné vetné členy.

Jadro vety: podmet a prísudok. Vyjadrený a nevyjadrený podmet vo vete. Odlišné vyjadrenie menného prísudku v slovenskom jazyku. Tvorenie viet s vyjadreným podmetom. Zhoda prísudku s podmetom vety – odlišnosti od maďarského jazyka. Zhoda slovesa v prísudku s viacnásobným podmetom v závislosti od polohy prísudku vo vete.

Vedľajšie vetné členy.

Predmet. Pojmy priamy a nepriamy predmet - odlišnosti od maďarského jazyka. Rozvíjanie slovesa v prísudku priamym a nepriamym predmetom podľa otázok a modelov s dôrazom na odlišné väzby slovesa v prísudku.

Príslovkové určenie miesta, času, spôsobu, prostriedku, účelu, miery. Rozvíjanie slovesa v prísudku rozličnými druhmi príslovkových určení vyjadrených príslovkami a predložkovými väzbami podstatných mien – s dôrazom na tvorbu viet a na odlišnosti od maďarského jazyka.

Prívlastok. Pojmy zhodný a nezhodný prívlastok – odlišnosti od maďarského jazyka. Rozvíjanie podstatného mena vo vete zhodným a nezhodným prívlastkom. Miesto prívlastku vo vete.

Stavba jednoduchej vety – jednočlenné a dvojčlenné vety. Tvorenie jednočlenných a dvojčlenných viet. Odlišné druhy jednočlenných viet v slovenskom a maďarskom jazyku. Intonácia a interpunkcia jednočlenných viet.

Odlišnosti v stavbe jednoduchej vety od maďarského jazyka.

Súvetie

Pojmy jednoduchá veta a súvetie, podrad'ovacie a prirad'ovacie súvetie - rozlišovanie na základe poznatkov z maďarského jazyka.

Podrad'ovacie súvetie. Tvorenie a praktické používanie podrad'ovacích súvetí s vedľajšou vetou predmetovou, podmetovou, príslovkovou a prívlastkovou – s dôrazom na odlišnosti od maďarského jazyka; tvorenie ďalších druhov súvetí podľa modelov. Odkazovacie slová v hlavnej vete, spájacie výrazy vo vedľajšej vete. Slovosled vo vedľajšej vete. Interpunkcia v podrad'ovacom súvetí.

Priama reč, uvádzacia veta. Interpunkcia v priamej reči – porovnanie s maďarským jazykom. Pretváranie priamej reči na nepriamu reč a nepriamej reči na priamu reč.

Prirad'ovacie súvetie - odlišné druhy prirad'ovacích súvetí v slovenskom jazyku. Spájanie viet do prirad'ovacích súvetí so spojkami a bez spojok - odlišnosti od maďarského jazyka. Tvorenie a praktické používanie zlučovacích, stupňovacích, odporovacích a vylučovacích súvetí; tvorenie dôvodových a dôsledkových súvetí podľa modelov. Interpunkcia v prirad'ovacom súvetí.

III. Literárna komunikácia

1. Čítanie

Analytické čítanie literárnych textov.

Tvorivé, kritické, estetické čítanie, výrazné čítanie a predčítanie.

2. Tematické okruhy a témy

Zo súčasnej slovenskej literatúry pre deti a mládež

Detskí hrdinovia – ich záujmy, problémy v súčasnej literatúre. Odraz spôsobu života na štýle a jazykových výrazových prostriedkoch literatúry (básnické obrazy, žiacky slang, súčasný hovorový jazyk detí a mládeže a pod.).

Ukážky zo súčasnej dramatickej tvorby pre deti a mládež.

Zo slovenskej literatúry v 1. polovici 19. storočia

Obrazy zo spoločenských a kultúrnych pomerov na začiatku 19. storočia v literatúre s tematikou života detí a mládeže. Láska k národu, k vlasti, k materinskému jazyku.

Štúrovská literatúra. Vzťah štúrovskej literatúry k ľudovej slovesnosti. Spoločné črty v slovenskej a maďarskej literatúre na začiatku 19. storočia. Uzákonneenie spisovnej slovenčiny. Najvýznamnejší predstavitelia štúrovskej generácie a ich literárna tvorba primeraná veku a jazykovým zručnostiam žiakov.

Lyrika; lyrická, lyricko-epická a epická báseň. Výber slov v básňach na vyjadrenie revolučného vlastenectva, revolučnej atmosféry, na vyjadrenie lásky k vlasti, obdivu k jej

krásam. Metafora, básnický prívlastok, opakovanie, zdobneniny. Stavba básne, dvanásťslabičný verš, združený rým.

Zo slovenskej literatúry v 2. polovici 19. a na začiatku 20. storočia

Realistické zobrazovanie života v literatúre na konci 19. storočia. Humor v literatúre ako prostriedok na poučenie o chybách. Charakteristika literárnych hrdinov a prostredia podľa reči postáv.

Odlíšne umelecké prostriedky poézie a prózy.

Ponáška na ľudovú pieseň.

Prehľbovanie poznatkov o lyricko–epickej básni. Jazykové výrazové prostriedky: metafora, básnické prívlastky, oslovenia, prirovnania.

Pozorovanie a porovnávanie umeleckých výrazových prostriedkov slovesného umenia, hudby a výtvarného umenia.

Literárne paralely v slovenskej a maďarskej literatúre.

Najvýznamnejší tvorcovia slovenskej literatúry v 2. polovici 19. a na začiatku 20. storočia.

Z literatúry medzi dvoma svetovými vojnami

Obraz spoločenského života v literatúre medzi dvoma svetovými vojnami.

Mnohotvárnosť tém a pohľadov na vzájomné vzťahy medzi ľuďmi.

Téma a idea literárneho diela. Humor, irónia a satira v literatúre – paralely s maďarskou literatúrou. Umelecký preklad. Autor a jeho tvorba.

Najvýznamnejší tvorcovia slovenskej literatúry medzi dvoma svetovými vojnami.

3. Príležitostná výchova literatúrou

Besedy o knihách. Návšteva knižnice, filmových a divadelných predstavení. Vhodné využívanie aktuálnych udalostí (napr. spomienka na výročie narodenia a úmrtia spisovateľov a básnikov.) Literárne exkurzie.

Prehľad tematických celkov pre nižší stupeň sekundárneho vzdelávania V.

I. Komunikácia a sloh

(počúvanie s porozumením, čítanie, ústne a písomné vyjadrovanie)

1. Komunikačné zámery

Nadviazanie kontaktu s osobami hovoriacimi po slovensky v spoločenskom styku a pri práci; v priebehu komunikácie argumentovať pre spoločensky žiaduce hodnoty, prakticky ich presadzovať a správať sa podľa nich.

Oznámenie a vyjadrenie stanoviska, vôle, duševných pocitov a nálad, v zhode so sociálnym prostredím, osvojenými normami slovenského jazyka, kultúrneho spoločenského rečového a nerečového správania.

2. Pojmové okruhy

Zvyšovanie úrovne jazykovej kultúry pri slovnom naformulovaní rôznych vzťahov a súvislostí.

Vyjadrenie jestvovania.

Vyjadrenie vlastníctva a vlastníka.

Vyjadrenie priestorových vzťahov: miesto, smerovanie, poloha, diaľka, vzdialenosť.

Vyjadrenie časových vzťahov: dĺžka trvania, časové ohraničenie deja, konkrétny a približný čas, termíny, dáta; časová následnosť dejov; rýchlosť, častosť; jednorazové, prebiehajúce a opakované činnosti, deje a udalosti.

Vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: postava, tvar, forma, rozloha, kvalita, stav zraku, sluchy; farba, vek, hmota/látka/materiál; chute, pachy, vône; spôsob vykonávania činnosti.

Vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: počet, množstvo, poradie, dĺžka, hmotnosť, miera, objem, stupňovanie, porovnávanie počtu, množstva a miery.

Vyjadrenie logických vzťahov: priradenosť, podradenosť, stupňovanie, odporovanie, vylučovanie, príčina – dôsledok, účel – prostriedok, podmienka, prípustka.

Vyjadrenie modality: potreby, nutnosti, možnosti, vôle, pochybnosti, zámeru.

Jazykové a mimojazykové prostriedky kohézie: foneticko-fonologické, prozodické, zámena, slovesá, príslovky, citoslovčia, častice, spojky; opakovanie, synonymá, oslovenie, mimika, gestá, udržiavanie kontaktu zrakom, vzdialenosťou a polohou tela.

3. Čítanie

Tiché plynulé čítanie s porozumením.

Výrazné čítanie a predčítanie.

Samostatné čítanie s porozumením základných informačných textov v slovenskom jazyku (verejné nápisy, oznamy, listy, návody, tlačivá, dotazníky, cestovný poriadok, jedálny lístok, kultúrny program, programy rozhlasu a televízie a pod.).

Samostatné čítanie s porozumením článkov záujmového charakteru v mládežníckych a iných časopisoch z oblasti individuálnej záujmovej sféry žiakov; populárno-náučných článkov súvisiacich s učebným obsahom vybraného voliteľného predmetu.

Selektívne čítanie: orientácia v novinách a časopisoch, vyhľadanie článku alebo informácie, ktoré sú pre žiaka zaujímavé, potrebné alebo dôležité; vyhľadanie špecifických informácií súvisiacich s istou problematikou; vyhľadanie tých častí v textoch, ktorými žiak vie argumentovať pre vlastné názory.

Rýchle, študijné, kritické, estetické a tvorivé čítanie.

4. Tvorba dialógov a súvislých ústnych a písomných prejavov

Štylizácia a kompozícia

Dynamický, statický a jednoduchý odborný opis – ich charakteristické znaky. Tvorba dynamických, statických a jednoduchých odborných opisov. Zostavovanie osnovy ústnych a písomných prejavov.

Pretváranie viet podľa obsahu a situácie, opytovacie, záporné, rozkazovacie, rozširujúce, zlučovacie, vypúšťajúce, substitučné a permutačné, koncentrické a decentrické transformácie.

Pretváranie priamej reči na nepriamu reč pri tvorbe súvislých prejavov, resp. tvorba súvislých prejavov s využívaním priamej reči.

Rozvíjanie tematických jednotiek prejavu do žiaducej hĺbky, spájanie tematických jednotiek do súvislých celkov.

Ústne a písomné formy spoločenského styku

Tvorba kratších slohových útvarov spoločenského styku známych z prechádzajúcich ročníkov.

Otvorenie a záver podujatia. Stručné prejavy na rozličných podujatiach.

Náučné prejavy

Osnova k textom náučného charakteru v učebnici. Reprodukcia opisov a výkladov v učebnici a časopisoch. Tvorba primeraných opisov a výkladov.

Opis pracovného postupu, opis pozorovania, opis na základe exkurzie, jednoduchý odborný opis.

Zážitkovo-dejové prejavy

Reprodukcia úryvkov alebo celých literárnych diel, divadelných hier, filmov. Voľná a stručná reprodukcia, reprodukcia s využitím priamej reči a s pretváraním priamej reči, reprodukcia s rozvíjaním tvorivej fantázie. Reprodukcia spojená s opisom prírody a situácie, s charakteristikou postáv a hodnotením javov.

Rozprávanie. Vyrozprávanie zážitku, príhody s dejovým napätím, spojené s opisom prostredia a situácie, s opisom alebo charakteristikou konajúcich osôb; rozprávanie na základe tvorivej fantázie; živé rozprávanie na základe správy z novín; rozprávanie spojené s uvažovaním a hodnotením javov. Stavba rozprávania. Dejové napätie. Jazykové prostriedky rozprávania. Oživenie rozprávania priamou rečou.

Opis. Opis individuálnych výrobkov žiakov, hry, osoby, prírody, prírodných javov, prostredia. Porovnávanie pri opise. Využívanie odbornej terminológie pri opisoch.

Dramatizácia.

Reportáž. Interview.

Hodnotiace prejavy

Priama a nepriama, vonkajšia a vnútorná charakteristika.

Charakteristika priateľa, členov rodiny, literárneho hrdinu. Charakteristika osoby na základe jej činností – hodnotenie.

Administratívne a reklamné prejavy

Prihláška, hlásenie, pozvánka, nástenné noviny, objednávka, životopis, vyplňanie rozličných tlačív a dotazníkov, plagát, reklama, úradný list, žiadosť, reklamácia.

5. Tematické zameranie rozvoja komunikatívnych schopností

Rodina. Život v rodine; konflikty a ich riešenie; príjemné, nepríjemné, veselé a smutné udalosti v rodine; vyrovnávanie sa s problémami.

Škola, zamestnania a voľba povolania. Voliteľné a nepovinné vyučovacie predmety, záujmová činnosť z hľadiska voľby povolania. Možnosti získavania základného, stredoškolského a vysokoškolského vzdelania v našej vlasti. Školy – triedy so zameraním na špecifické predmety. Význam ovládania slovenského jazyka z hľadiska ďalšieho štúdia.

Receptívne: Nové a zaujímavé profesie.

Človek v spoločnosti, sociálne kontakty žiakov. Priateľstvo, prvý flirt. Utváranie voľného času. Priateľstvo, družba, návštevy, styk s priateľmi. Zážitky, príhody, udalosti. Činnosť v rôznych zväzoch, kluboch a domoch pre deti a mládež. Verejnoprospešná

práca. Vzťah k priateľom, rovesníkom, dospelým a starým. Vzťah k žiakom a ľuďom inej národnosti a vierovyznania.

Voľný čas. Kultúra, šport, záľuby. Návšteva divadelného a filmového predstavenia, koncertu populárnej a vážnej hudby. Známe maďarské a slovenské divadelné a hudobné telesá na Slovensku. Rozličné hudobné žánre, klasická hudba, ľahká hudba, populárna hudba, ľudová hudba. Obľúbená hudba na magnetofónových nahrávkach, kompaktných diskoch, videonahrávkach a DVD. Zabezpečenie lístkov na filmové a divadelné predstavenia v predpredaji lístkov. Počítač – priateľ a nepriateľ voľného času.

Záľuby, napríklad hra v šachy, modelovanie, elektrotechnický, literárny, recitačný krúžok, krúžok výpočtovej techniky.

Tanečná škola, venček. Na tanečnom večierku. Na diskotéke.

Návšteva výstavy maľby a grafiky. Zo života slovenských výtvarníkov. Významní predstavitelia filmového, divadelného, výtvarného, literárneho a hudobného umenia na Slovensku. Bratislava – prehliadka mesta, významné budovy a miesta z hľadiska architektúry.

Kniha, televízia, rozhlas, video, CD, DVD.

Na futbalovom zápase. Hádzaná, basketbal. Nezvyčajné druhy športu: napríklad jazda na koni, karate a pod. Sledovanie významných svetových šampionátov v televízii: olympijské hry, majstrovstvá sveta a Európy v letných a zimných športových hrách.

Naša vlasť. Zaujímavosti zo života slovenského národa, národných menšín a etnických skupín. Zaujímavosti z histórie našej vlasti a obyvateľstva. Sviatky a pamätné dni v našom štáte.

Receptívne: Životná úroveň v našej vlasti. Plat a nezamestnanosť. Hospodársky život v SR.

II. Jazyková komunikácia

1. Lexikológia

Slovná zásoba: v súlade s tematickým zameraním rozvoja komunikačných schopností osvojovanie približne 450 lexikálnych jednotiek aktívne a 250 receptívne; praktická aplikácia osvojených lexikálnych jednotiek.

Poučenie o používaní slovníkov a príručiek. Práca s Krátkym slovníkom slovenského jazyka, so Školským lexikónom, so Slovensko-maďarským frazeologickým slovníkom, s frazeologickým a synonymickým slovníkom, so slovníkom cudzích slov.

Poučenie o slovnej zásobe

Jednoslovné názvy a ustálené slovné spojenia (združené pomenovania a ustálené frazeologické jednotky) – porovnanie s maďarským jazykom. Funkcia frazeologických jednotiek v komunikácii.

Tvorenie slov odvodzovaním; koreň, základové slovo, slovotvorná predpona, slovotvorná prípona. Tvorenie slov skladaním, skracovaním, preberaním cudzích slov, tvorením nových pomenovaní.

Výslovnosť a pravopis odvodených slov.

2. Zvuková stránka reči a pravopis

Spodobovanie a splývanie spoluhlások. Znelé a neznelé spoluhlásky v slovenskom jazyku. Odlišnosti v spodobovaní spoluhlások v slovenskom a maďarskom jazyku. Správna výslovnosť a písanie spoluhlások na konci slova, spodobovanie spoluhlások vnútri slova, splývanie spoluhlások v prúde reči.

Systematizácia poznatkov o hláskovej sústave slovenského jazyka.

Výslovnosť, prízvuk a intonácia.

Interpunkcia vnútri jednoduchých viet, v súvetí a na konci jednoduchých viet a súvetí.

Interpunkčné znamienka. Lexikálne osvojenie pomenovania a používanie interpunkčných znamienok: spojovník, pomlčka, lomka, dvojbodka, bodkočiarka, zátvorky, úvodzovky.

3. Morfológia

Systematizácia poznatkov o slovných druhoch.

Lexikálny význam a gramatické charakteristiky slovných druhov.

Podstatné mená.

Všeobecné a vlastné mená, konkrétne a abstraktné podstatné mená, pomnožné podstatné mená. Tvorenie správnych tvarov podstatných mien podľa vzorov a pádov. Tvorenie správnych tvarov frekventovaných cudzích slov (priezvisk, rodných mien, zemepisných názvov a iných slov, napr. gymnázium, akvárium, múzeum). Pomnožné podstatné mená.

Pravopis podstatných mien: písanie vlastných podstatných mien – odlišnosti od maďarského jazyka. Výslovnosť a pravopis frekventovaných cudzích slov. Pravopis podstatných mien pri ohýbaní.

Prídavné mená, zámená a číslovky. Systematizácia poznatkov o tvorení správnych tvarov prídavných mien, zámen a čísloviek. Systematizácia a utvrdzovanie poznatkov o tvorení správnych tvarov osobných zámen. Tvorenie a používanie odlišných druhov prídavných mien, zámen a čísloviek. Tvorenie správnych tvarov slovenských a cudzích priezvisk podľa tvarov vlastnostných prídavných mien.

Pravopis prídavných mien, zámen a čísloviek.

Stupňovanie prídavných mien a prísloviek.

Funkcia prídavných mien a čísloviek v reči. Funkcia zámen v textovej nadväznosti.

Slovesá.

Tvorenie správnych tvarov sloviess podľa osoby, čísla, času a spôsobu. Správny slovosled viet so zloženými tvarmi sloviess. Väzby sloviess – odlišné slovesné väzby v maďarskom a slovenskom jazyku.

Slovenský vid a zvrtné slovesá – praktický výcvik v používaní dokonavých, nedokonavých a zvrtných sloviess.

Tvorenie nedokonavých sloviess z dokonavých sloviess a naopak. Vidové dvojice - porovnanie s maďarským jazykom. Zvrtný neosobný tvar sloviess – jeho funkcia v komunikácii.

Receptívne: Neurčité slovesné tvary: porozumenie lexikálneho významu prídavných a prechodníka v textoch.

Sloveso vo vete.

Neohybné slovné druhy.

4. Syntax

Jednoduchá veta podľa obsahu a podľa zloženia – systematizácia poznatkov.

Zápor v slovenskom jazyku. Mimojazykové prostriedky vyjadrenia záporu.

Slovosled v slovenských vetách. Miesto zvrtných zámen, častíc, častice by, častí zloženého tvaru sloviess vo vete. Zhodný prívlastok v odborných názvoch.

Vety s neosobnými (pasívnymi) tvarmi sloviess. Pretváranie pasívnych viet na aktívne a pasívnych viet na aktívne.

Súvetie – systematizácia poznatkov a praktický výcvik v tvorbe súvetí.

III. Literárna komunikácia

1. Čítanie

Čítanie s porozumením dlhších literárnych diel.

Výrazné čítanie a predčítanie poézie a prózy, správne členenie textu pri čítaní.

Tvorivé a kritické čítanie.

2. Tematické okruhy a témy

Zo súčasnej slovenskej literatúry pre deti a mládež

Tematika a žánre veku primeranej súčasnej slovenskej literatúry pre deti a mládež.

Poézia.

Romány a novely zo života mladých ľudí. Vedecko-fantastický román.

Dramatická tvorba pre deti a mládež.

Tvorcovia súčasnej literatúry pre deti a mládež.

Zo súčasnej slovenskej literatúry.

Literatúra ako špecifický obraz života. Charakter literatúry po roku 1945.

Literatúra faktu – pojem, stylistické prostriedky literatúry faktu.

Súčasná slovenská dramatická tvorba, tematické prostriedky drámy (činohra, dejstvo, scéna ...).

Jazykové a tematické výrazové prostriedky lyriky, epiky a drámy.

Zobrazenie súčasného života v literatúre, v hudbe a vo výtvarnom umení. Populárne literárne žánre.

Ukážky zo slovenskej poézie; populárne piesne, ľúbostná lyrika.

Ukážky zo slovenskej prózy: romány, novely, reportáž, literatúra faktu, detektívky.

Ukážky zo súčasnej dramatickej tvorby.

Ukážky z komickej dramatickej tvorby.

3. Príležitostná výchova literatúrou

Besedy o knihách. Návšteva knižníc, filmových a divadelných predstavení. Aktuálne literárne témy a udalosti.